O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY SHOROLAR PALATASI

Ушбу сонда:

2 БИР ЁҚЛАМА ШАРТНОМА

3 ЖОСУСЛИК — Унга нисбатан қандай жавобгарлик бор?

ЭГАСИЗ ҚАРЗ

4 Robert KENNEDY — ОРОМ ТОПМАГАН РУҲ

Адолат ҳар ишда ҳамроҳимиз ва дастуримиз бўлсин!

ИНСОН ва ҚОНУН

№ 37 (344)
2003 йил
23 сентябр
сешанба

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИНИНГ ҲУҚУҚИЙ ГАЗЕТАСИ

Сотувда эркин нархда

MEZON:

Ушбу қонунда қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

ахборот - манбалари ва тақдим этилиш шаклидан қатъи назар шахслар, предметлар, фактлар, воқеалар, ҳодисалар ва жараёнлар тўғрисидаги маълумотлар;

ахборот мулкдори - ўз маблағига ёки бошқа қонуний йўл билан олинган ахборотга эгалик қилувчи, ундан фойдаланувчи ва уни тасарруф этувчи юридик ёки жисмоний шахс;

ахборотни муҳофаза этиш - ахборот борасидаги хавфсизликка таҳдидларнинг олдини олиш ва уларнинг оқибатларини бартараф этиш чора-тадбирлари;

ахборот ресурслари - алоҳида ҳужжатлар, ҳужжатларнинг алоҳида тўпламлари, ахборот тизимларидаги (қутубхоналардаги, архивлардаги, фондлардаги, маълумотлар банкларидаги ва бошқа ахборот тизимларидаги) ҳужжатлар ва ҳужжатларнинг тўпламлари;

ахборот соҳаси - субъектларнинг ахборотни яратиш, қайта ишлаш ва ундан фойдаланиш билан боғлиқ фаолияти соҳаси;

ахборот борасидаги хавфсизлик - ахборот соҳасида шахс, жамият ва давлат манфаатларининг ҳимояланганлик ҳолати;

ахборот эгаси - қонунда ёки ахборот мулкдори томонидан белгиланган ҳуқуқлар доирасида ахборотга эгалик қилувчи, ундан фойдаланувчи ва уни тасарруф этувчи юридик ва жисмоний шахс;

махфий ахборот - фойдаланилиши қонун ҳужжатларига мувофиқ чеклаб қўйиладиган ҳужжатлаштирилган ахборот;

оммавий ахборот - чекланмаган доирадаги шахслар учун мўлжалланган ҳужжатлаштирилган ахборот, босма, аудио, аудиовизуаль ҳамда бошқа хабарлар ва материаллар;

ҳужжатлаштирилган ахборот - идентификация қилиш имконини берувчи реквизитлари қўйилган ҳолда моддий жисмда қайд этилган ахборот.

"АХБОРОТ ЭРКИНЛИГИ ПРИНЦИПЛАРИ ВА КАФОЛАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА"ГИ ҚОНУН, 3-МОДДА.

Istiqlol imkoniyatlari

БАҒРИКЕНГЛИК

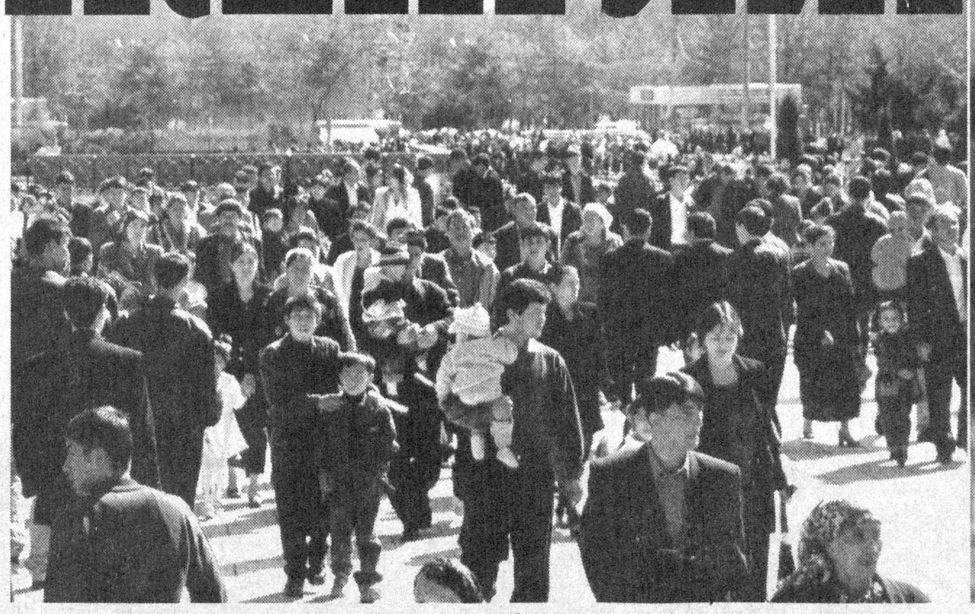

Азал-азалдан ҳаёт мураккаб яралган. Одамзот боласи бу дунёга келаркан, турфа хил воқеа-ҳодисаларни бошидан кечиради. Умр йўлини босиб ўтишда у баъзан билиб-билмай, баъзан эса қабиҳ ниятли кимсаларнинг алдовига учиб адашиши, тўғри йўлдан оғиши ва натижада қийин аҳволга тушиб қолиши мумкин. Ана шундай мураккаб бир паллада у меҳр-шафқатга, кўмакка, ҳеч бўлмаганда, бир оғиз ширин сўзга муҳтож бўлади. Бундай вазиятда унга бағрикенглик кўрсатилса, қўллаб-қувватлаб, озгина кўмак берилса, у табиийки, ҳаётда яна тўғри йўлни топиб олади. Бунга ҳаётдан жуда кўп мисоллар келтириш мумкин. Энг муҳими, ана шундай бағрикенглик, тантилик, кечиримлилик миллатимизга хос бўлган фазилатлардан биридир. Зеро, йиқилганни турғизиб қўйишни халқимиз савоб деб билади.

Жамиятимиз ҳаётидаги бундай юксак фазилатлар, меҳр-оқибат кўрсатиш, савоб ва эзгу ишларни амалга ошириш истиқлол йилларида ҳаётимиз мезонига айланиб бораётганига ҳар биримиз гувоҳмиз.

Янги тарихимиз саҳифаларига назар ташласак, Ислом Каримов Ўзбекистон раҳбари бўлиб иш бошлаган дастлабки кунлариданоқ мана шундай эзгу ҳаракатнинг бошида турганини кўрамиз. Юртбошимиз ўша оғир ва мураккаб даврда халқимиз ҳақ-ҳуқуқларини ҳар томонлама ҳимоя қилиш, мустабид тузум даврида ноҳақ жабр чеккан инсонларнинг қаддини ва қадрини тиклаш, адолатни қарор топтириш ишларига алоҳида диққат-эътибор қаратди.

1992 йилнинг январидаги ўз нутқида давлатимиз раҳбари шўро замонида марказ томонидан халқимиз шаънига қанчалик бўҳтонлар ёғдирилгани, минг йиллик қадриятларимиз оёқости қилингани, юртдошларимиз адоқсиз кулфатларни бошдан кечиргани ҳақида тўхталиб, қуйидаги фикрни алоҳида таъкидлаб айтган эди: **«Бугун шу юксак минбардан туриб, "пахта иши" бўйича жазога тортилган барча кишилар авф этилганини сизларга маълум қилишдан бахтиёрман».**

Жамиятимизда ана шу тариқа ижтимоий адолат қарор топиб, халқимиз нафақат ижтимоий-сиёсий, балки маънавий жиҳатдан ҳам эркинлик нашидасини сура бошлади.

1992 йилнинг 6 апрел куни **"Жаҳон миллатлар ҳамжамиятига аъзо бўлганлик муносабати билан "Амнистия тўғрисида"**ги Президентимиз Фармони эълон қилиниши жамиятимизда улкан воқеа бўлди. Мамлакатимизнинг БМТга аъзо бўлгани, ЕХҲТнинг Хелсинки Кенгашининг якунловчи ҳужжатларини тасдиқлагани ҳамда инсон ҳуқуқларига риоя этиш юзасидан халқаро ҳуқуқий мажбуриятларни ўз зиммасига олгани муносабати билан бундай авфнинг эълон қилиниши жамиятимиз учун ижтимоий хавфи катта бўлмаган жиноятлар содир этган кўплаб юртдошларимизни тинч ҳаётга, оиласи, фарзандлари бағрига қайтарди.

Шундан буён бағрикенглик ва кечиримлилик намунаси бўлган авф этиш тўғрисидаги бундай тадбир ҳар йили мунтазам равишда амалга оширилиб келинмоқдаки, бу моҳиятэътибори билан инсон қадр-қимматини улуғлашга хизмат қилмоқда.

Энг муҳими, мазкур тарихий Фармонлар туфайли ўз қилмишига пушаймон бўлган кўплаб фуқаролар жазони ўташдан муддатидан олдин озод бўлиб, оиласи қучоғига қайтишди. Улар ўзларига нисбатан кўрсатилган бундай ғамхўрлик туфайли ҳаётда тўғри йўлни қайта топиб олишди.

Истиқлол йилларида **"Амнистия тўғрисида"**ги 13 та Президент Фармони эълон қилинди. Амнистия тарихида биринчи марта диний-экстремистик ташкилотлар таркибида Ватанимизга қарши жиноят содир этган, бугунги кунда эса ўз қилмишига пушаймон бўлган шахсларга нисбатан ҳам авф этиш тўғрисидаги Фармон қўлланилди. Бундай жиноятга қўл урган шахсларнинг маҳаллий ўз-ўзини бошқарув идораларининг кафилликка олиш ҳақидаги хатлари асосида жазодан озод этилгани эса халқимизнинг бағрикенг ва кечиримлилигини дунё миқёсида намоён этди. Бу юксак олижаноблик намунасини қуйидаги далиллар мисолида ҳам кўриш мумкин. Масалан, мамлакатимизнинг Бош қомуси бўлган Конституциянинг 10 йиллиги муносабати билан эълон қилинган **"Амнистия тўғрисида"**ги Президент Фармони 57783 нафар маҳкумга нисбатан қўлланилди. Шулардан 33752 нафар маҳкум жазони ўташдан муддатидан илгари озод этилди. Уларнинг 923 нафари диний-экстремистик ташкилотлар таркибида давлатимизнинг Конституциявий тузумига қарши жиноятлар содир этган ва жазони ўташ даврида ўз қилмишларига чин кўнгилдан пушаймон бўлганлардир. 24031 нафар маҳкумнинг жазо муддати қисқартирилди. Жазони ўташдан муддатидан илгари озод қилинган маҳкумларнинг тинч ҳаётга мослашиши ва оиласида ўзини тиклаб олиши учун 59 миллион 230 минг сўм миқдорида моддий ёрдам кўрсатилди.

Хулоса сифатида шуни алоҳида айтиб ўтиш лозимки, Президентимизнинг **"Амнистия тўғрисида"**ги Фармонлари ўз мазмун-моҳияти билан адашган одамга тўғри йўл кўрсатиш, унинг ғурурини ўстириш, манфаатларини ҳимоя қилишга қаратилган. Шу боис улар йўлдан адашган юртдошларимиз тақдирида чуқур из қолдириб, уларни янги ҳаётга қайтармоқда. Ўз навбатида улар ҳам бунинг эвазига ҳалол меҳнатлари билан бунёдкорлик ва яратувчанлик сари интилмоқда. Бу эса мамлакатимизда барча ислоҳотлар инсон омилига хизмат қилаётганидан далолатдир. Зеро, юртимиздаги ҳар бир ҳаракат инсон манфаатига, унинг бахт-саодатига сафарбар этилган. Бағрикенглик ва кечиримлиликка йўғрилган савобли ишларнинг замирида ана шундай жиҳатлар жамулжам.

Xabar

АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИДА

Мамалакатимизга тўғридан-тўғри хорижий инвестицияларни жалб этиш учун қулай шарт-шароитлар яратиш, уларни ҳуқуқий ҳимоя қилишнинг амалий механизмларини жорий этиш ва инвестиция муҳитини янада яхшилаш давлатимиз сиёсатининг устувор йўналишларидан бири ҳисобланади.

2003 йил 18 сентябр куни Адлия вазирлигида **"Хорижий инвестицияларни жалб этишнинг ҳуқуқий жиҳатлари"** мавзусида халқаро семинар бўлиб ўтди.

Мазкур семинар ишида Германия-Венгрия савдо-саноат палатаси раиси жаноб Вольфрам Кляйн, Дуйсбург (Германия) ерлиги судининг судьяси жаноб Инго Риш, Германия элчихонаси, Америка Юристлар Ассоциацияси ҳамда бир қатор халқаро ва жамоат ташкилотлари, шунингдек, мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган хорижий компанияларнинг вакиллари, вазирликлар ва идораларнинг мутахассислари иштирок этди.

Семинарда хорижий инвестицияларни мамлакатимизга жалб этишнинг ҳуқуқий жиҳатлари, инвестиция фаолиятини амалга оширишда уларга бериладиган имтиёз ва ҳуқуқларнинг кафолатлари, бу борада юзага келаётган муаммолар ва уларни бартараф қилиш масалалари муҳокама этилди. Анжуманда трансформацияли иқтисодиёт мамлакатларда хорижий инвесторларга яратилган шарт-шароитлар, Ўзбекистонда инвестиция ҳуқуқлари ва кафолатлари, уларни амалда қўлланилиши масалалари, Америка Қўшма Штатлари ва Германиянинг хорижий инвестицияларга оид қонунчилик тажрибаси ва бошқа масалалар бўйича маърузалар тингланди.

Шунингдек, семинар ишида қатнашган хорижий компания ва ташкилотлар вакиллари билан улар ўз фаолиятларида дуч келаётган муаммолар ва уларни бартараф қилиш йўллари хусусида жонли суҳбат ўтказилди.

Семинарда муҳокама қилинган масалалар бўйича билдирилган таклифлар хорижий инвестицияларни жалб этиш борасида қонунчиликни янада такомиллаштиришда мутахассисларга ёрдам беради.

Адлия вазирлиги матбуот хизмати

Мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг инсонпарварлик ва бағрикенгликка йўғрилган "Амнистия тўғрисида"ги Фармонларини мустақиллик берган жуда катта имкониятлардан бири деб баҳолаш ўринлидир. Чунки бу тарихий ҳужжатлар ўз қилмишига пушаймон бўлган кўплаб инсонлар тақдирида муҳим аҳамият касб этмоқда.

ИНСОН ТАҚДИРИГА ЭЪТИБОР

Халқимизга хос бундай кечиримлилик кўплаб йўлдан адашган одамларнинг келгуси ҳаётида ўчмас из қолдиради. Нега деганда, йўлдан адашиб, жиноят содир этган ҳар бир киши жазони ўташ даврида озодликнинг қадр-қимматини тушуниб етади, ўзимга нисбатан кўрсатилган бағрикенгликка муносиб бўлишим керак, деган қарорга келади.

Шу ўринда таъкидлаш жоизки, Президентимиз томонидан авф этилганларнинг кўпчилигини бир пайтлар адашиб жиноий йўлга кирган, бугун эса қилмишидан қаттиқ пушаймон бўлган ёшлар ташкил этади. Уларнинг олдида катта ҳаёт турибди. Шу сабабли бундай инсонпарварлик ва бағрикенглик нафақат уларнинг ўзи, балки жамиятимиз учун ҳам муҳим аҳамиятга эга.

Конституциямизнинг 10 йиллиги муносабати билан эълон қилинган **«Амнистия тўғрисида»**ги Президент Фармонида аёллар, вояга етмаган ёшда жиноят содир этган ёшлар, биринчи ва иккинчи гуруҳ ногиронлари, 60 ёшдан ошган эркаклар, эҳтиёжсизлик орқасидан жиноят содир этган шахсларни жазодан озод қилиниши қайд этилган. Бу кўплаб йўлдан адашганларнинг тинч ҳаёт ва оиласи бағрига қайтишига асос бўлди.

Таъкидлаш жоизки, мустақил давлатимиз ва Конституциявий тузумимизга қарши жиноий хатти-ҳаракат содир этган, бугунги кунда ўз қилмишига чин кўнгилдан пушаймон бўлган маҳкумларга ҳам мурувват кўрсатилди. Шунингдек, диний-экстремистик ташкилотлар таркибида жиноят содир этган шахсларни маҳаллий ўз-ўзини бошқарув идораларининг кафилликка олиш ҳақидаги хатлари асосида жазодан озод этиш тўғрисида янги қоида киритилди. Шундан келиб чиқиб, **«Амнистия тўғрисида»**ги Фармонни қўллашда маҳаллий ўз-ўзини бошқариш идораларининг таклифлари, улар томонидан маҳкумларни озод этиш учун берилган фикрлар алоҳида инобатга олинди. Бундай ваколат маҳаллий ўз-ўзини бошқарув идоралари зиммасига алоҳида масъулият ҳам юклайди. Чунки улар собиқ маҳкумнинг тинч ҳаётга мослашишига яқиндан ёрдам бериши зарур.

Жазодан озод қилинганларни ижтимоий ҳимоя қилишда жойлардаги ижтимоий кўникма марказларининг фаолияти ҳам муҳим ўрин тутмоқда. Улар ёрдамида озодликка чиқан собиқ маҳкум энди қандай қилиб мен ишга кираман, деган муаммоларга дуч келмайди. У биринчи кунданоқ ўзига билдирилаётган меҳр-шафқатни, энг муҳими, инсонга хос эътиборни сезади.

Маълумот учун айтиб ўтадиган бўлсак, жазони ўташдан муддатидан олдин озод этилганларга 59 миллион 230 минг сўм миқдорида моддий ёрдам берилди. 3,5 минг нафардан кўпроқ фуқарога паспорт олиш ва рўйхатдан ўтишда ёрдам кўрсатилди.

Хулоса ўрнида айтсак, Президентимизнинг **"Амнистия тўғрисида"**ги Фармонлари юксак инсонийлик ва бағрикенглик намунасидир. Чунки бу тарихий ҳужжатлар шарофати билан йўлдан адашган кўплаб юртдошларимиз ҳаётда ўз ўринларини қайта топмоқда. Улар ҳозирда ўзларига билдирилган ишончни оқлаш учун меҳнат қилмоқдалар.

Анвархўжа АЪЗАМХЎЖАЕВ,
Ички Ишлар вазирлиги Ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш бош бошқармаси бошлиғи ўринбосари

БИР УМР МИННАТДОРМАН

19 ёшимда жиноятга қўл уриб, узоқ муддатга озодликдан маҳрум этилдим. Тўқликка шўхлик қилганимни кейинчалик тушуниб етиб, қилмишимга қаттиқ пушаймон бўлсам-да, энди тўғри йўлга қайтиш, яхши кишиларга қўшилиб тотли, осойишта ҳаёт кечиролмасам керак, деб ўйлардим. Назаримда, озодликка чиқсам, ҳамма мени қўлини бигиз қилиб кўрсатадиганга ўхшаб туюларди.

Ҳурматли Президентимизнинг "Амнистия тўғрисида"ги Фармони шарофати билан оилам бағрига қайтдим. Рости гап, кўни-қўшни, маҳалладагилар кўрсатган эътибор, меҳр-оқибатни кўриб, қўзимга ёш келди. Мен каби бир адашган йигитга бундай эътибор кўнглимни кўтариб юборди.

Бунинг устига оилам бағрига қайтгач, менга каттагина миқдорда моддий ёрдам кўрсатишди, сўнг Сирғали туманидаги 12-автокорхонага ишга жойлашишимга яқиндан кўмак беришди. Ҳозир маҳалла оқсоқоллари доимо ҳолимдан хабар олиб туришибди.

Ҳаётим қайта изга тушиб кетганидан, яхши кишилар орасига қўшилганимдан беҳад хурсандман. Айниқса, бу эзгу ишга бош бўлган ҳурматли Президентимизга қайта-қайта раҳмат айтаман. Ҳозир ҳаётимдан, ишимдан, одамларнинг муносабатларидан миннатдорман.

Шамил ГАБДУРАҲМОНОВ,
Сирғали тумани

Ушбу мавзудаги мақолаларни газетамизнинг 3-саҳифасида ўқийсиз.

Bugunning gapi

ТАДБИРКОР НЕГА ШИКОЯТ ЁЗАДИ?

"Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида"ги Қонуннинг 3-моддасига мувофиқ ҳар бир фуқаро қонуний ҳуқуқлари бузилган тақдирда тегишли давлат идораларига мурожаат этиш ҳуқуқига эга. Шу боис тадбиркорлар, шу жумладан, чет эл инвесторлари ҳам бузилган ҳуқуқларини тиклашни сўраб адлия идораларига мурожаат этишмоқда. Тадбиркорларни қийнаётган муаммолар асосан давлат рўйхатидан ўтиш, ер бериш, турли рухсатномалар олиш, солиқ ва бошқа назорат идораларининг ноқонуний текширувлари ва бунинг натижасида катта миқдорларда маъмурий ва молиявий, хаттоки, жиноий жавобгарликка тортилиш ҳолатлари, банк соҳасидаги муаммолар, шартнома мажбуриятларига амал қилинмаётганидан иборат.

Жорий йилнинг ўтган саккиз ойи давомида адлия идораларига тадбиркорлардан 4341 та ариза ва шикоятлар келиб тушган (шундан 1100 га яқини шартномавий муносабатлар бўйича ва 289 таси хорижий инвесторлардан). Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 177 фоизга кўп демакдир. Таъкидлаш жоизки, келиб тушаётган аризаларнинг 74 фоизи ўз тасдиғини топиб, тадбиркорларнинг ҳуқуқларини тикланишига эришилди. 11,5 фоиз аризаларга эса ҳуқуқий тушунтириш берилди ҳамда ҳал этиш учун тегишли давлат идораларига юборилди. Аризаларнинг 14,5 фоизи эса ҳозирда ўз ечимини кутмоқда.

Таҳлиллар натижаси шуни кўрсатадики, аксарият аризаларда қайд этилган важлар ўз тасдиғини топаётгани ва адлия идоралари томонидан тадбиркорларнинг бузилган ҳуқуқларининг тикланиши, уларга етказилган моддий ва маънавий зарарларнинг ундирилиб берилиши туфайли тадбиркорлар орасида қонун устуворлигига ишонч тобора ортиб бормоқда.

Масалан, Адлия вазирлиги томонидан биргина фуқаро Қ.Шодиевнинг аризасини ўрганиш натижасида қуйидагилар аниқланди.

«Фармацевтика саноати» Давлат акциядорлик концернига қарашли "Ўзкимёфарм" акциядорлик жамияти ва "Дармон" шўъба корхонасида 2002 йилнинг декабр ойида Давлат солиқ қўмитаси, Миробод туман Давлат солиқ инспекцияси ҳамда Тошкент шаҳар прокуратураси қошидаги солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш бошқармаси ходимлари режали текшириш ўтказган. Текшириш натижасига кўра, Миробод тумани Давлат солиқ инспекциясининг 2002 йил 28 декабрдаги ва шу йилнинг 3 январдан қарорлари билан Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 19 мартдаги 125-сонли қарори талаблари, яъни юридик шахслар томонидан товарларни улгуржи сотиш тартиби корхона томонидан бузилган, деган важ билан мазкур корхоналарга нисбатан асоссиз равишда амалга оширган операцияларнинг 100 фоизи миқдорида ("Ўзкимёфарм" акциядорлик жамиятига 36,5 миллион сўмга яқин, "Дармон" шўъба корхонасига эса 30,5 миллион сўмга яқин) молиявий жарима қўлланилган. Бундан ташқари, корхона раҳбарларига нисбатан Жиноят Кодексининг 189-моддаси 3-қисми билан жиноят иши қўзғатилган.

(Давоми иккинчи бетда)

Tashvishli hol

"КУТСАНГ КУТАВЕР, МЕНГА НИМА..."

I. СУСТКАШЛИКНИНГ БОИСИ НИМА?

"Қосим" фермер хўжалиги раҳбари А.Усмонов ўзига қарашли ернинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш масаласида ёрдам сўраб, Пахтакор туман ҳокимлигига ёзма равишда мурожаат этди. Табиийки, бунинг ҳеч қандай ёмон томони йўқ. Ахир, ернинг мелиоратив ҳолати яхшиланса, ҳосилдорлик мўл бўлади. Бундан эса фақат А.Усмонов эмас, балки туман, қолаверса, бутун жамият манфаатдор бўлади. Хуллас, фермернинг аризаси ўтган йилнинг 24 июнида туман ҳокимлигининг умумий бўлимида 206-сон билан кирим қилинади. Бироқ орадан бир йил-у уч ой ўтсада, тадбиркорнинг мурожаатига жавоб берилмаган.

Энди "Ҳожи Абдул Асад" ва "Талаффуз" фермер хўжалигига тегишли масалага эътибор қаратсак, мазкур фермер хўжалиги раҳбарлари ўзларига ўлчаб берилган ер кам чиққани ҳақида туман ҳокимлигига мурожаат этишган. Ҳақиқатан ҳам, фермер хўжаликларига берилган ер ҳужжатларда қайд этилганидан камми? Бу саволга бир йилдан буён жавоб йўқ. Ерни қайта ўлчаб, унга аниқлик киритадиган, фермерлар арзига жавоб берадиган одам топилмаяпти.

Умуман айтганда, ўтган йилнинг 1 июнидан йил охиригача туман ҳокимлигига фуқаролардан тўрт юзта ариза-шикоят келиб тушган. Уларнинг бир юз элликтасига умуман жавоб берилмаган. Бундай муносабат бу йил ҳам ўзгаргани йўқ. Буни қуйидаги мисоллар ҳам яққол тасдиқлайди.

"Сувчи-Тоир" фермер хўжалигидагилар 30 гектар еримиз бор, деб ишлаб юришганди. Вилоят ер ресурслари бошқармасидан келган вакиллар ерни ўлчаб кўриб, уни 32 гектар дейишган. Фермер хўжалиги раҳбари Р.Иброҳимова туман ҳокимлигига ер майдони гектарини аниқлаштириб беришни сўраб ариза ёзган. Фермер хўжалигининг ер майдони қанча — 30 гектарми ёки 32 гектар? Кўриниб турибдики, масаланинг ечими «Хитой девори»ни тиклашдек машаққатли эмас. Аммо фермер хўжалиги раҳбари Р.Иброҳимованинг аризаси тўрт ойдан буён ҳал этилмай турибди.

Қўшимча сифатида айтиб ўтиш лозимки, туманда қиқдан ортиқ турли мазмунда тушган ёзма мурожаатлар ҳанузгача мазмунан ҳал этилмаган ва аризачиларга тегишли жавоб берилмаган. Ҳокимликнинг умумий бўлими томонидан хатлар, аризалар ва шикоятлар учун бешта қайд этиш китоби юритилган бўлиб, бўлим бошлиғи З.Йўлдошеванинг айби билан улар бетартиб, пала-партиш тўлдирилган. Бошқача айтганда, турли мазмундаги аризалар аралаштириб юборилган.

(Давоми иккинчи бетда)

"ИНСОН ва ҚОНУН"га ЖАВОБ БЕРАДИЛАР

Газетанинг шу йил 29 июл кунги сонида чоп этилган "Қонун кафолати" сарлавҳали мақола юзасидан Қорақалпоғистон Республикаси прокуратураси текшириш ўтказди.

Текшириш натижасида аниқланган қонунбузилиш ҳолатларини бартараф этиш ва уларни яна такрорламаслик бўйича мутасадди ташкилотларга 3 тақдимнома, 2 протест киритилиб, 14 нафар мансабдор шахслар расман огоҳлантирилди. Хусусан, Амударё туманида юридик мақомига эга деҳқон хўжалиги ташкил қилиш ҳақида "Манғит" қишлоқ хўжалик ширкат вакиллари йиғилишининг 2002 йил 24 декабрдаги 11-сонли қарори ва ер участкаси бериш масалалари бўйича туман комиссиясининг 2003 йил 17 январдаги хулосасига кўра туман ҳокимининг шу йил 18 январдаги 21-сонли қарори билан "Ишимбетов Ҳамза" деҳқон хўжалиги ташкил қилиниб, ушбу деҳқон хўжалигига 0,35 гектар ер майдони узоқ муддатга ижарага берилган. Бироқ текшириш давомида туман ҳокимининг мазкур қарори ноқонуний деб топилди. Маълум бўлишича, "Ишимбетов Ҳамза" деҳқон хўжалигига ажратилган 0,35 гектар ер майдони туман ҳокимининг 2001 йил 14 декабрдаги 424-сонли қарори билан ташкил қилинган "Улуғ" фермер хўжалигига қарашли бўлган 1750-сонли контурдан қонунга зид равишда ажратиб берилган. Шу боис ушбу қарорни бекор қилиш тўғрисида Амударё тумани ҳокими номига протест киритилди. Ушбу протест тўлиқ қаноатлантирилиб, 0,35 гектар ер "Улуғ" фермер хўжалигига қайтарилди. Шунингдек, ўтказилган текширишларда назорат қилувчи идораларининг 14 нафар мансабдор шахслари ишбилармонлик фаолияти билан боғлиқ қонунлар ва бошқа меъёрий ҳужжатлар талабларига тўғри амал қилинмаган тақдирда маъмурий ёки жиноий жавобгарликка тортилиши ҳақида расман огоҳлантирилди.

С. ИМАТОВ,
Қорақалпоғистон Республикаси прокурори ўринбосари

ТАДБИРКОР НЕГА ШИКОЯТ ЁЗАДИ?

(Давоми. Боши биринчи бетда)

Мазкур аризани ўрганиш натижасида солиқ ходимлари томонидан ноқонуний молиявий жарима қўлланилган ва ноқонуний жиноий иш қўзғатилган, деган хулосага келинди. Чунки **"Дори воситалари ва фармацевтика фаолияти тўғрисида"**ги Қонуннинг 12-моддасида дори воситалари ва тиббий буюмларни ишлаб чиқарувчи корхоналар ўзлари ишлаб чиқараётган маҳсулотларни фармацевтика фаолияти билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензияга эга бўлган юридик ва жисмоний шахсларга сотиш ҳуқуқига эгалиги белгиланган. "Ўзкимёфарм" ва "Дармон" корхоналари томонидан ушбу қонун талаблари асосида, фармацевтика фаолияти билан шуғулланиш учун лицензияси мавжуд бўлган тадбиркорларгагина дори воситалари сотилган.

Бундан ташқари, дори воситаларини сотиб олган тадбиркорларнинг савдо департаменти томонидан берилган чакана савдо қилиш ҳуқуқини берувчи рухсатномалари ҳам мавжуд бўлган.

Фармацевтика фаолияти билан шуғулланиш учун лицензия ҳамда савдо қилиш ҳуқуқини берувчи рухсатномалар бериш тартиби талабларига биноан ушбу рухсатномалар турғун чакана савдо қилиш учун шарт-шароитлари мавжуд бўлган тадбиркорларга берилиши зарур. Бундай ҳолатда товар ишлаб чиқарувчи корхоналарни турғун чакана савдо қилиш учун шарт-шароитлар мавжуд бўлмаган жисмоний шахсларга товарларни сотган деб айблаш нотўғридир.

Шуларга асосан Адлия вазирлиги томонидан Давлат солиқ қўмитаси, шаҳар солиқ бошқармаси ва Миробод туман прокуроридан молиявий жаримани қўллаш тўғрисидаги ноқонуний қарорларни ва қўзғатилган жиноят ишини бекор қилиш сўралди.

Бунинг натижасида ноқонуний қарорларга ўзгартириш киритилди ва корхоналарга нисбатан ноқонуний қўлланилган молиявий жарималар бекор қилинди. Бундан ташқари, "Ўзкимёфарм" корхонаси раҳбарига нисбатан қўзғатилган жиноят иши Жиноят-процессуал Кодексининг 83-моддаси 2-қисмига асосан ҳаракатдан тўхтатилди.

"Дармон" шўъба корхонаси раҳбари ва бош ҳисобчисига нисбатан қўзғатилган жиноят иши ҳам тергов давомида тугатилди.

Шу ўринда ҳақли бир савол туғилади: хўш корхоналарга, уларнинг масъул ходимларига етказилган зарарларни жарима қўллаган идора раҳбарлари тўлайдими ёки айбдор ходимларми? Афсуски, бу саволга аниқ жавоб беришнинг иложи йўқ.

Албатта, қонунбузилишга йўл қўйган мансабдор шахслар қилмишига яраша жазоланмокда. Мисол учун, Андижон вилояти адлия бошқармаси томонидан шу йилнинг 20 феврал куни Булоқбоши тумани молия бўлими иқтисодчиси Р.Жўраев туман "Универсал бозори" ОАЖ да ноқонуний равишда ҳужжатли текширув ўтказгани, текшириш жамиятда мавжуд **"Текширишларни рўйхатга олиш китоби"**га қайд этилмагани аниқланди. Адлия бошқармасининг тақдимномасига асосан Молия бошқармасининг тегишли буйруғи билан туман молия бўлими бошлиғи вазифасини бажарувчи У.Акбаров эгаллаб турган вазифасидан озод этилган.

Қуйидаги воқеа ҳам эътиборга моликдир. Аниқроқ айтганда, Сирдарё вилояти адлия бошқармаси томонидан Гулистон туманидаги "Тоҳиржон" хусусий савдо фирмаси раҳбари И.Нормаматовнинг мурожаати юзасидан ўтказилган ўрганишда хусусий савдо фирмасида ДСИ ходимлари Ж.Мамаражабов ва Б.Нишоналиевлар Кенгаш рухсатисиз, махсус гувоҳномасиз ва "Текширишларни рўйхатга олиш китоби"ни тўлдирмаган ҳолда ноқонуний равишда текшириш ўтказгани маълум бўлди.

Ноқонуний равишда текшириш ўтказган Ж.Мамаражабов ва Б.Нишоналиевлар жиноят ишлари бўйича Гулистон туман судининг шу йил 13 майдаги қарори билан Ж.Мамаражабов ва Б.Нишоналиевлар МЖтКнинг 241-1-моддаси билан маъмурий жавобгарликка тортилган ва уларнинг ҳар бирига 13.605 сўмдан жарима жазоси тайинланган.

Тадбиркорликка нисбатан банклардаги муносабат ҳам кўнгилдагидек эмас. Масалан, Сурхондарё вилояти, Жарқўрғон туманида фоалият юритаётган "Сулаймонбобо" фермер хўжалиги раҳбари М.Йўлдошев Адлия вазирлигига ариза билан мурожаат этиб, "Тадбиркорбанк"нинг Жарқўрғон тумани бўлимига кредит сўраб бир неча марта мурожаат этганига қарамасдан аниқ жавоб ололмаётгани, кредит ажратиш ёки ажратмаслик масаласи кўриб чиқилмасдан, кредит учун етарли таъминот талаб қилинаётганини билдирган.

Ушбу ариза бўйича адлия идоралари томонидан жойида ўрганиш ўтказилиб, ҳақиқатдан ҳам, банк томонидан қонунбузилиш ҳолатларига йўл қўйилгани аниқланди. Натижада қонунбузилишларга йўл қўйган банк ходимларини тегишли жавобгарликка тортиш ва фермер хўжалигига кредит ажратиш масаласини амалдаги қонунчиликка мувофиқ кўриб чиқишни таъминлаш юзасидан вилоят адлия бошқармаси томонидан "Тадбиркорбанк"нинг вилоят бўлимига бажарилиши мажбурий бўлган тақдимнома киритилди. Ушбу ҳолат бўйича "Тадбиркорбанк"нинг Жарқўрғон бўлими бошқарувчиси Я.Қобулов ва кредит бўлими Н.Искандаровларга "жарима" интизомий жазоси қўлланилди ва фермерга 1,5 миллион кредит ажратиб берилиб, унинг бузилган қонуний ҳуқуқ ва манфаатлари тикланди.

Фарғона вилояти адлия бошқармаси Бағдод туманидаги "Сохидобод" фермер хўжалиги бошлиғи А.Абдусатторов ҳамда "Маҳмуджон" фермер хўжалиги бошлиғи М.Маматқуловларнинг аризаларига биноан Бағдод туман ҳокими Ш.Солижоновнинг топшириғига асосан кундалик пахта режасини бажармагани учун уларни ички ишлар ходимлари орқали ноқонуний қамаб қўйилгани масаласини жойида ўрганиб чиқди.

Аризани ўрганиш натижасида ҳақиқатдан ҳам, фермерлар қамаб қўйилгани маълум бўлиб, бу иш юзасидан тергов-суриштирув ишлари олиб бориш лозим деб топилиб, ҳужжатлар вилоят прокуратурасига жиноят иши қўзғатиш ҳақида таклиф билан юборилди.

Мазкур таклиф асосида Фарғона вилояти прокуратураси томонидан олиб борилган суриштирув жараёнида "Маҳмуджон" фермер хўжалиги раҳбари Г.Маматқулов, ва унинг ўғли Р.Маматқулов 2002 йил 7 май куни, шунингдек, октябр ойининг бошларида Г.Маматқулов, "Соҳидаобод" фермер хўжалиги раҳбари А.Абдусатторов, "Турсунбой Ю" фермер хужалиги раҳбари Э.Юнусов ва "Олчин МММ" фермер хўжалиги иш юритувчиси К.Тешаев, "Алибобо" фермер хўжалиги раҳбари И.Умаров 2002 йил сентябр ойининг охирги 10 кунлигида пахта режасини белгиланган муддатда бажара олмагани сабабли туман ҳокими Ш.Солижоновнинг топшириғига асосан Бағдод тумани ИИБ ходимлари томонидан асоссиз равишда туман ички ишлар бўлимига олиб борилиб, ушланганларни сақлаш хонасида соат 22-00 дан 03-00 га қадар ушлаб турилгани аниқланди.

Ушбу ҳолат юзасидан шу йилнинг 13 май куни ЖКнинг 206-моддаси 2-қисми "В" банди билан жиноят иши қўзғатилиб, ҳозирда тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Таъкидлаш жоизки, шартнома шартларини маъмурий куч билан ижро эттириш қонунларимизга мутлақо зиддир. Бунинг учун айбдор мансабдор шахсларнинг жавобгарлиги муқаррар. Шу боис ҳар бир тадбиркор ҳеч бир монеликсиз ўз ҳуқуқини ҳимоя қилишга ҳақли. Зеро, тадбиркорлар қонун ҳимоясидадир. Шартномавий муносабатлар юзасидан ҳам муаммолар кам эмас. Тадбиркорлардан келиб тушаётган аризаларнинг аксарияти шартнома шартларига асосан махсулот етказиб берилган, хизматлар кўрсатилган, лекин ҳақини олишолмаётгани тўғрисидадир. Бундай қонунбузарликлар нафақат қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етказиб берувчи ёки тайёрлов идоралари ўртасида тузилаётган контрактация, пудрат ёки бошқа тур шартномаларда, балки хизмат кўрсатиш шартномаларида ҳам учраб турибди. Масалан, Сирдарё вилоятидаги "Ўролов Оқил" хусусий фирмаси билан "Шўрўзак" ширкат хўжалиги ўртасида 2001 йилнинг 22 май куни газ тармоқлари ўрнатиш юзасидан шартнома тузилган. Шартномага асосан "Ўролов Оқил" хусусий фирмаси 9.438.456 сўмлик иш бажариб, шартнома шартларини бажарган бўлса-да, хўжалик 839406 сўмлик бажарилган хизмат ҳақини тўламасдан келган.

Хўжаликнинг хусусий фирмадан бажарилган иш эвазига 839.406 сўм қарз экани шу йил 7 январ куни тузилган солиштирма далолатнома билан ҳам тасдиқланган. Бироқ жамият ҳисобида пул маблағи йўқлигини рўкач қилиб, шартнома шартларини бажармай келган.

Шу боис "Шўрўзак" ширкат хўжалигидан ҳамда хўжалик раҳбари М.Искандаров ва бош ҳисобчиси А.Ёрлоқабовлардан 839.406 сўмлик асосий қарз ва 350 минг сўмлик моддий-маънавий зарарларни хусусий фирма раҳбари О.Ўролов фойдасига ундириш юзасидан вилоят хўжалик судига даъво ариза киритилди. Мазкур иш судда кўриб чиқилиб, даъво талаблари қаноатлантирилди. "Шўрўзак" ширкат хўжалигидан "Ўролов Оқил" хусусий фирмаси фойдасига 839.406 сўм асосий қарз ва 356.620 сўм банк фоизи — жами 1.495.726 сўм ундириш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Кўриниб турибдики, бундай муносабат тадбиркорлик йўлига қўйилган сунъий тўсиқдир. Бу эса тадбиркорлар билан ҳар куни ўзаро муносабатда бўлаётган мансабдор шахсларнинг ўз фаолиятларини тубдан ўзгартиришни тақозо этади.

Тадбиркорлик тараққиёти мамлакатимиз фаровонлигини белгилайди. Шу боис тадбиркорликни ривожлантириш ҳар бир юртдошимизнинг умумий вазифаси ҳисобланади.

Давлатназар МАТРАСУЛОВ,
Адлия вазирлиги масъул ходими

Bugunning gapi

Gazetxon xat yo'llabdi

ТАШАККУР

Менинг бошқарувимдаги "Анис" хусусий фирмасига қарашли ёғочни қайта ишлаш цехи Термиз шаҳридаги 5-сонли қурилиш материаллари ишлаб чиқариш очиқ турдаги ҳиссадорлик жамияти ҳудудида жойлашган. Цехда кўплаб ишчилар меҳнат қилишади, рўзғор тебратиб, болачақа боқишади. Албатта, айрим қурилиш корхоналари касодга учраб, фаолияти тўхтаб қолган бир пайтда цех жамоасининг жамиятга тегаётган нафи ҳам салмоқ касб этаётгани табиий.

Яқинда ана шу цехимиз фаолияти маълум муддатга тўхтаб қолди. Бунга ускуналар ва ишлаб чиқариш воситаларини номаълум шахслар ўғирлаб кетгани сабаб бўлди. Ана шу ўғирлик оқибатида фирмамизга 2 миллион сўмликдан ортиқ моддий зарар етказилган.

16 декабр куни Термиз шаҳар Ички ишлар бўлимига ариза бердим. Аризам бўйича жиноят иши қўзғатилди ва тезкор қидирув ишлари олиб борилди. Милиция ходимларининг иши қанчалик оғирлигини бошимга шу савдо тушгач, билдим. Биргина менинг аризам юзасидан Сариосиё, Сайроб, Термиз шаҳри ҳудудларида жиноят-қидирув ишлари олиб борилди. Уларнинг кечани кеча, кундузни кундуз демай қилган машаққатли саъй-ҳаракатлари ўз самарасини берди. Ўғрилар қўлга олинди. Улар 5 нафар киши бўлиб, уюшган ҳолда жиноят қилишни ўзларига касб қилиб олган экан. Энг ачинарлиси, улар бегона, нотаниш одамлар эмас, балки кунда-кунора салом-алик қилиб юрадиган қўшни корхонадаги бош механик Баҳром Эшонқулов, унинг шериклари Зайниддин Эшонов, Баҳоуддин Жумаев ва Ҳиммат Элмуродов экан. Тергов давомида бу кимсаларнинг бошқа қилмишлари ҳам фош этилди. 2003 йил 22 апрелда жиноят ишлари бўйича Термиз шаҳар суди томонидан ўғрилар қилмишларига яраша қонуний жазога ҳукм қилинди.

Ушбу жиноятни очишга фаол ёндашган Термиз шаҳар ИИБ бошлиғи Ҳайитмурод Давлатовдан, жиноят қидирув гуруҳи ходимлари Баҳодир Пардаев ва Муҳаммади Валиевлардан, тергов бўлими ходимлари Алишер Ражабов ҳамда Алишер Тўйчиевлардан жуда миннатдорман. Шунингдек, вилоят прокурорининг ёрдамчиси Тошпўлат Маматҳакимовга ҳам самимий миннатдорчилик билдиришни бурчим деб биламан. Фуқароларнинг ҳақ-ҳуқуқлари, манфаатлари қонун ҳимоясида эканлигига ўз тажрибамда амин бўлдим. Ҳурматли таҳририят, илтимос, газета саҳифаси орқали ўз ишининг фидойилари бўлган инсонларга менинг миннатдорчилигимни етказасизлар.

Басанда ЖАЛИЛОВА,
"Анис" хусусий фирмасининг директори, Сурхондарё вилояти

"ОВОРАГАРЧИЛИК ҚАЧОН ТУГАЙДИ?"

Ўтган йилнинг июн ойида ўзим ишлаб турган 24 гектарлик лалми олмазор боғнинг 14.56 гектари ерида фермер хўжалиги тузишга рухсат беришни сўраб ширкат хўжалиги раиси ва туман ҳокими номига ариза бердим. Шундан сўнг туман ҳокими розилиги билан ширкат хўжалиги бошқаруви томонидан фермер хўжалиги ташкил этиш учун зарур бўлган ҳужжатлар тайёрланиб, туман ҳокимлигига тасдиқлаш учун киритилди. Бироз вақт ўтгач, туман ҳокимиятидагилар барча ҳужжатлар тўғри эканини, тез орада ҳоким қарори чиқишини айтишди. Бироқ бу иш ҳалигача амалга ошгани йўқ. Кейин маълум бўлишича, туман давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш бўлими бошлиғи А.Меликбобоевнинг айби билан ҳужжатлар қаёққадир йўқолиб қолибди. Бунинг сабабини билиш учун А.Меликбобоевнинг олдига қатнайверириб сарсон бўлдим. "Эрта кел, индин кел" қабилидаги пуч ваъдалар билан қўйнимни тўлдирган А.Меликбобоев ниҳоят яқинда очиқчасига фермер хўжалиги тузишимга қарши эканини айтди.

Ҳурматли таҳририят! Фермерликка кенг йўл очиб берилаётган бир пайтда бундай тўсқинлик ҳолатини қандай изоҳлаш мумкин? Бу каби сарсонгарчиликлар қачон тугайди? Менга бу борада амалий ёрдам беришни илтимос қиламан.

Тилла ЖЎРАЕВ,
Сариосиё туманидаги Г.Хидиров номидаги ширкат хўжалиги

Ajab savdolar

БИР ЁҚЛАМА ШАРТНОМА

"Ғалаба" ширкат хўжалиги Норин туманидаги йирик жамоалардан бири. Хўжаликда кейинги йилларда пахтачилик билан бир қаторда бошоқли дон етиштиришга ҳам катта аҳамият берилмоқда. Ўтган 2002 йилда ҳам, жорий йилда ҳам буғдой етиштириш режаси ортиғи билан бажарилди. Қўлга киритилган меҳнат ғалабасида оилавий пудратчиларнинг салмоқли ҳиссаси бор. Ширкат хўжалиги томонидан қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштириш юзасидан 119 нафар оилавий пудратчи билан ички хўжалик шартномалари тузилган.

Албатта, шартнома «ҳамма иш жойида» деган маънони англатмайди. Муҳими, ана шу имзоланган шартномалар қай тарзда бажарилишидир. Бунинг устига шартнома шартлари ва мажбуриятларига амал қилиш борасида масъулият кўпроқ пудратчиларнинг чекига тушади. Бундай дейишимизга, албатта, асос бор. Нега деганда, ўтган йилнинг июл ойида хўжалик вакилларининг йиғилиши қарорига асосан 10 нафар оилавий пудратчилардан 283575 сўм миқдорда жарима ундирилган. Чунки 10 нафар пудратчи буғдой етиштириш режасини бажара олмаган, икки тарафлама имзоланган шартноманинг 6-боб, 8-бандида **"Маҳсулот етиштириш мажбурияти оилавий пудратчининг айби билан бажарилмаганда, буюртмачи хўжалик етиштирилмаган маҳсулот қиймати пудратчидан талаб қилиш ҳуқуқига эга"** деб кўрсатилган. Хўжаликнинг мансабдор шахслари шартноманинг ана шу бобига маҳкам ёпишиб олиб, оилавий пудратчиларни жаримага тортган. Бироқ улар оилавий пудратчиларнинг айбини тасдиқловчи ҳужжат, яъни далолатнома ёки мутахассис хулосасига асосланмаган. Шу ўринда яна бир савол: хўш, нега оилавий пудратчи зиммасидаги мажбуриятни бажара олмади? Албатта, бу саволни очиқ қолдириш адолатдан эмас. Ҳолбуки, масала моҳиятига чуқуррроқ назар ташласак, ўз навбатида хўжалик шартнома мажбуриятларини лозим даражада бажармаган. Масалан, оилавий пудратчи Комил Давроновга шартномадаги 3640 килограмм минерал ўғит ўрнига 2720 килограмм, яъни 920 килограмм кам миқдорда минерал ўғит етказиб берилган. Оминахон Йўлдошевага эса 4095 килограмм ўрнига 3000 килограмм, Илҳомжон Ашуровга эса 3640 килограмм ўрнига 2470 килограмм, Мирзоҳид Сулаймоновга эса 3640 килограмм ўрнига 2470 килограмм минерал ўғитлар берилган. Бу далиллардан ҳам кўриниб турибдики, хўжалик ўзи айбдор бўла туриб, асоссиз равишда 10 нафар оилавий пудратчидан жарима ундириб олган.

Хўш, бу ҳолни қандай изоҳлаш керак?

Бундан ташқари, хўжаликда ғаллачиликдаги оилавий пудратчиларга ер майдонлари ерни пудратга бериш далолатномасига асосан уч йил муддатга берилган. Лекин 2002 йилда ғалладан бўшаган ер майдонлари ғаллачиликка умуман дахли бўлмаган бошқа шахсларга шартнома асосида 6 ой муддатга тарқатиб юборилган. Абдураҳмат Исматовга 2,5 гектар ер, Бурҳон Бўтаевга 2,5 гектар ер майдони, Сирожиддин Қўчқоровга эса буғдой ўрнидан 1 гектар ер бериб юборилган. Хўжалик бўйича жами 38 нафар фуқарога ловия, мош ва макка силоси етиштириш учун ер майдони тарқатилган. Вазиятни, юқорида номлари зикр этилган шахслар 2002 йилда ғаллачилик соҳасида оилавий пудрат асосида ишламаган. Масаланинг яна бир муҳим томони шундаки, такрорий экин экиб ловия ва мош етиштирган фуқароларнинг маҳсулотлари хўжаликка кирим қилинмаган. Маҳсулот топширгани ҳақида маълумотномалар ёки юк хатлари мавжуд эмас. Хўжалик шартнома бўйича 30 тонна ловия ва 10 тонна мош олиши лозим эди. Лекин омборга бор-йўғи 5,8 тонна ловия ва 7,3 тонна мош маҳсулотлари даромадга олинган, холос.

Хўжаликнинг иқтисодий кўрсаткичлари ҳам яхши эмас. 2003 йил 1 июл ҳолатига кўра, 18472000 сўмлик дебиторлик ва 237.417000 сўм кредиторлик қарздорлиги мавжуд. Ширкат хўжалиги ўз аъзоларидан жами 7.268000 сўм иш ҳақидан қарздорлиги ҳам аҳволнинг қандай эканлигидан далолат беради.

Юқоридагиларга кўра асоссиз равишда ундирилган 283575 сўм жарималарни оилавий пудратчиларга қайтарилиши ва шу кунгача тўланмай келинаётган иш ҳақлари тўланиши лозим бўлади.

Вилоят адлия бошқармаси юқорида қайд этилган хато ва камчиликларини бартараф этиш юзасидан Норин тумани ҳокимлиги номига шу йилнинг 6 август куни 01-08-1132-сонли тақдимномани киритди. Туман ҳокимлиги мазкур тақдимномани атрофлича муҳокама қилиб, йўл қўйилган хато ва камчиликларга ўз вақтида барҳам беради, деган умиддамиз.

Ҳакимжон ХАЛИЛОВ,
ҳуқуқшунос

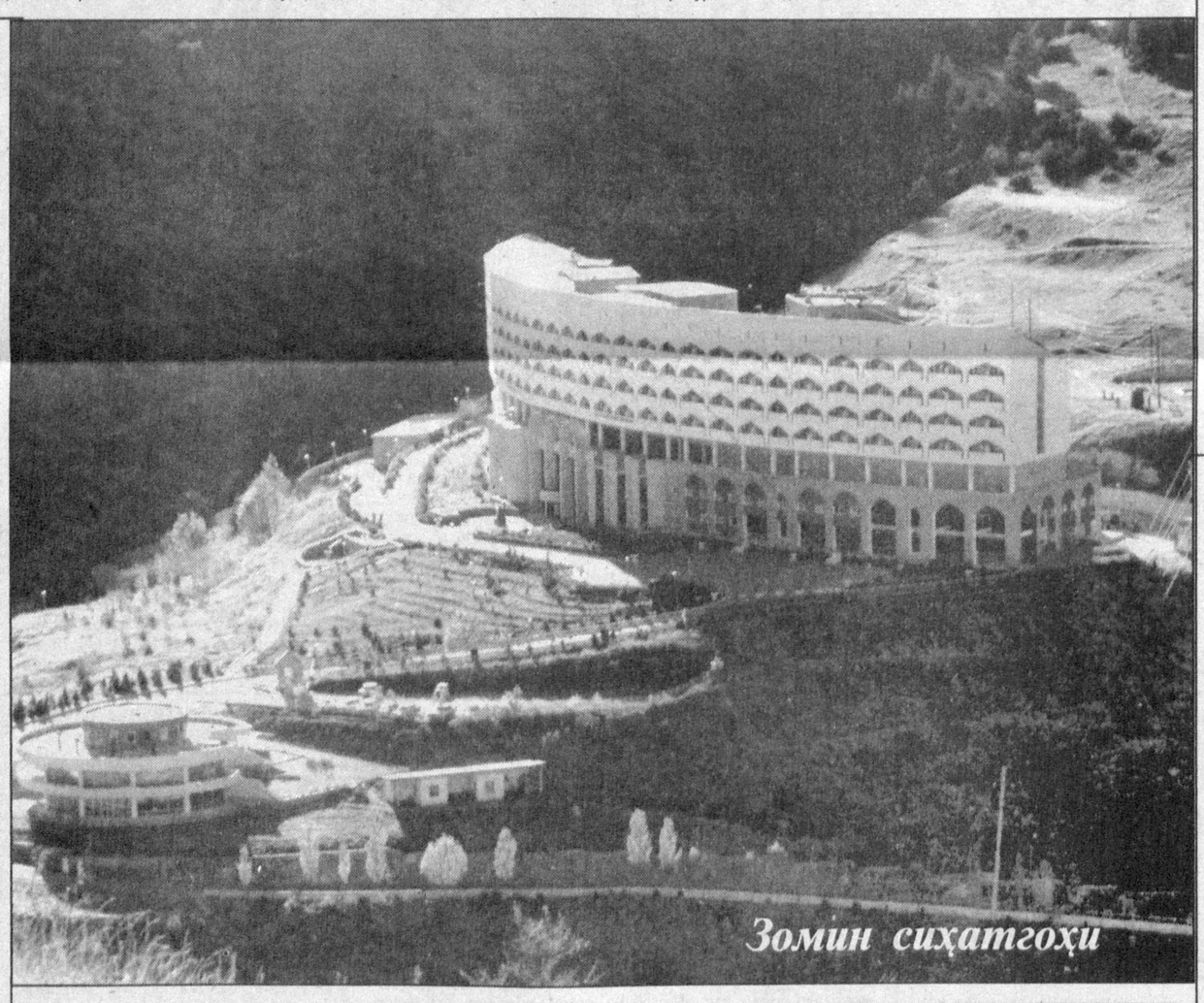

Зомин сиҳатгоҳи

"КУТСАНГ КУТАВЕР, МЕНГА НИМА..."

(Давоми. Боши биринчи бетда)

II. "ҲАСАНОВГА ИШИНГИЗ ТУШМАСИН".

Зарбдор туман ҳокимининг қурилиш, транспорт ва коммуникация масалалари бўйича ўринбосари Н.Ҳасановга ўрганиш, мазмунан ҳал этиш учун ариза берилса, натижасиз қолар экан. Буни қуйидаги мисоллар ҳам исботлайди.

Фуқаро Н.Шодиёров дорихона қуришга аҳд қилган. У туман марказий касалхонаси ҳудудидан дорихона қуриш учун ер майдони ажратишни сўраб, ўтган йилнинг 5 март куни ҳокимликка ариза ёзган. Ўшандан буён орадан бир қанча ойлар ўтсада, Н.Шодиёров унинг натижасини билолмай ҳалак. Чунки Н.Ҳасанов томонидан ариза ижроси таъминланмаган ва Н.Шодиёровга бирор-бир жавоб берилмаган.

Фуқаро Н.Неъматовнинг мурожаати тақдири ҳам Н.Шодиёровникига ўхшаш. У ўтган йилнинг 6 март куни этикдўзлик устахонаси қуриш учун ер майдони ажратишни сўраб, ариза берган. Н.Неъматовнинг аризаси ўрганиш ва ҳал қилиш учун ҳоким ўринбосари Н.Ҳасановга топширилганига бир йилдан ошган бўлса-да, ундан ҳеч қандай натижа йўқ.

ТЕСКАРИ МУСОБАҚА ЎТКАЗИЛСА...

Агар вилоят туманлари ўртасида тадбиркорлар мурожаатига вақтида жавоб бермаслик, аризаларни ҳал этмаслик бўйича тескари беллашув ташкил этилса, унда Жиззах тумани вакиллари биринчи ўринни эгаллаши шубҳасиз. Нега дейсизми? Унда эшитинг:

"Эргашбой" фермер хўжалиги раҳбари О.Алматжонов хўжалигининг ерларида шўрланиш даражаси юқори эканини ҳисобга олиб, хўжаликни чорвачиликка ихтисослаштиришни сўраб туман ҳокимлигига ариза берган. Унинг аризаси ўтган йилнинг биринчи мартида кирим қилиниб, туман ҳокимининг биринчи ўринбосари, қишлоқ ва сув хўжалиги бошқармаси бошлиғи З.Эшонқуловга тўрт кунлик муддатда ҳал қилиниши кўрсатилиб топширилган. Қарангки, орадан бир йилу уч ой ўтса-да, аризанинг натижаси йўқ. Шунингдек, З.Эшонқулов "Ўзбекистон" ширкат хўжалиги ижарачиси И.Мамасолиевнинг аризасини ҳал этиш, тегишли жавоб бериш учун ҳокимлик умумий бўлимидан бир йил муқаддам қабул қилиб олган. Лекин шу пайтгача ижарачига жўяли жавоб қайтарилмаган. Бу орада З.Эшонқулов бошқа ишга ўтган бўлиб, унинг ўрнига тайинланган С.Ўроқов ҳам тадбиркорлар мурожаатига панжа орасидан қарашни давом эттираяпти. У "Ўрни" фермер хўжалиги раҳбарининг аризасини ўрганишга тўрт ойдан бўён вақт тополмаяпти. Бундан ташқари, "Эгамқул-Заргар" фермер хўжалиги раҳбари Х.Ҳасанов шу йилнинг 12 мартида вилоят адлия бошқармасига "Эгамқул-Заргар" ва "Ҳасанов Олимжон" фермер хўжаликларининг ерлари белгиланганидан кам чиққани тўғрисида арз қилган эди.

Tashvishli hol

Вилоят адлия бошқармаси тадбиркор мурожаатини жойида ўрганиб чиқиб, аниқланган камчиликларни бартараф этиш тўғрисида туман ҳокимининг биринчи ўринбосари С.Ўроқов номига тақдимнома киритди. Тақдимномага С.Ўроқовдан белгиланган муддатда жавоб олинмади. Шундан сўнг туман ҳокимлигига "эслатма хат" жўнатишга тўғри келди. Бироқ...

Хулоса ўрнида айтсак, **"Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида"**ги Қонуннинг 18-моддасида **"Ариза ва шикоятлар масалани моҳиятан ҳал этиш шарт бўлган давлат органига тушган кундан эътиборан бир ойгача бўлган муддат ичида, қўшимча ўрганишни ва текширишни талаб этмайдиган ариза ва шикоятлар эса ўн беш кундан кечиктирмай кўриб чиқилади"**, деб белгилаб қўйилган.

Демак, ҳокимликлар фуқаролар, жумладан, тадбиркорларнинг мурожаатларини ўз вақтида ҳал этишга, унга тегишлича жавоб беришга масъул. Шундай экан, фуқароларнинг мурожаатига бефарқлик Жиззахда қачон тугайди?

Ўйлаймизки, мутасаддилар бу саволга тез орада аниқлик киритишади, баён этилган муаммолар ўз ечимини топади.

Муқаддас ОРТИҚОВА,
ҳуқуқшунос
Абдуҳамид ХУДОЙБЕРДИЕВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Afsus

МУАММО ЕЧИЛДИ, БИРОҚ...

Бундан бир йилча муқаддам олтиариқлик Мирзараҳмат Бозоров яхши ният билан "Бозорбой ўғли Мирзараҳматҳожи" номли фермер хўжалигини ташкил этишга аҳд қилди. Бу ҳақда у "Нуробод" ширкат хўжалиги мутасаддиларига мурожаат этади. 2002 йилнинг 29 декабридаги ширкат хўжалиги умумий йиғилишининг қарори ҳамда Олтиариқ туман ҳокимининг 2003 йил 17 апрелдаги 320-сонли қарорига асосан Мирзараҳмат Бозоровга "Нуробод" ширкат хўжалигидаги фойдаланилмайдиган 614-618-контурлардаги ер майдонидан 1,60 гектар ер майдони 50 йил муддатга ажратиладиган бўлди.

Ҳаммаси рисоладагидек кетаётган эди. Бироқ кутилмаганда, "Нуробод" ширкат хўжалиги бошқаруви раисаси Л.Муродова фермер хўжалиги билан ерни ижарага бериш тўғрисида шартнома тузиш ва ажратилиши лозим бўлган ер майдонини фермер хўжалиги ихтиёрига ўтказишни пайсалга сола бошлади. Бунинг сабабини ҳеч ким аниқ билмайди. М.Бозоровнинг бу борадаги барча саъй-ҳаракатлари ҳеч қандай самара бермади.

Кези келганда шуни айтиш керакки, деҳқончилик бобида олтиариқликларга тенг келаётганини топиш қийин. Энг муҳими, улар ердан қандай фойдаланишни жуда яхши билишади. Шунинг учун уларнинг турмуш шароитларига кишининг ҳаваси келади. Фермер хўжалиги ташкил этишни ният қилган, аммо ҳали дастлабки қадамдаёқ тўсиққа дуч келган Мирзараҳмат Бозоров ҳам ана шундай деҳқонлардан бири. **"Бизнес режасига кўра**, — деб ёзади у ўз аризасида, — **шу йилнинг 20 апрелидан 1 июлигача 15.00000 сўмлик соя ўсимлигидан, 5 июндан 15 октябр кунигача макка дони ва поясидан 1312000 сўмлик — жами 2812000 сўмлик даромад олишни кўзлаган эдим. Менинг тадбиркорлик ҳуқуқлари ва фаолиятимга мансабдор шахслар томонидан тўсқинлик қилинди"**.

Фарғона вилояти адлия бошқармасининг мутахассислари мазкур аризани атрофлича ўрганиб чиқишди. Ҳақиқатдан ҳам, **"Бозорбой ўғли Мирзараҳматҳожи"** номидаги фермер хўжалиги "Нуробод" ширкат хўжалигининг 2002 йил 29 декабрдаги 1-сонли умумий йиғилиши ҳамда Олтиариқ туман ҳокимининг шу йил 17 апреллаги 320-сонли қарорига асосан ташкил этилган. Аризада баён этилган фойдаланилмайдиган 614-618-контурлардаги 1,60 гектар ер майдони фермер хўжалигига 50 йил муддатга ижарага ажратилган. Фермер хўжалиги бошлиғининг ер участкасига бўлган ҳуқуқи шу йил 28 апрел куни рўйхатга олинган. Вазирлар Маҳкамасининг 1998 йил 15 июлдаги 300-сонли қарорига 3-иловаси 19-бандида туман ҳокимининг фермер хўжалигини юритиш учун фуқароларга ер участкаси бериш тўғрисида қарори қабул қилингандан кейин 10 кун муддатда белгиланган шаклдаги ер ижараси шартномаси тайёрланиши ҳамда ер участкаси ижара шартномаси ширкат хўжалиги бошқарув раиси ва фермер хўжалиги бошлиғи томонидан имзоланиши керак. Бироқ мутасадди раҳбарлар томонидан ушбу қарор талаби қўпол равишда бузилган. Яъни туман ҳокимининг жорий йил 17 апрел кунидаги 320-сонли қарори амалда бажарилмай келинмоқда.

Вилоят адлия бошқармаси юқоридаги қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан Олтиариқ тумани "Нуробод" ширкат хўжалиги бошқаруви раисаси Л.Муродова номига шу йилнинг 11 август куни 04-898-сонли тақдимнома юборган эди. Ширкат хўжалигининг мансабдор шахслари томонидан мазкур тақдимномага ҳеч қандай жавоб бўлмади. Ҳолбуки, тақдимномада қайд этилган қонунбузилиш ҳолатлари ўрганиб чиқилиб, 15 кун ичида жавоб берилиши керак эди.

Шундан сўнг адлия бошқармаси "Бозорбой ўғли Мирзараҳматҳожи" номли фермер хўжалиги манфаатини кўзлаб, Риштон туманлараро фуқаролик судига даъво аризасини киритди.

Албатта, суд мазкур масала юзасидан ўзининг адолатли қарорини чиқаради. Бироқ кишини ўйлантирадиган томони шундаки, бу муаммо судга етиб келмай ҳал этилиши мумкин эди-ку! Лекин ширкат хўжалиги мутасаддиларининг бундай йўл тутиши нафақат тадбиркорни, балки бир қатор мутасадди идораларнинг овора бўлишига олиб келди.

Миродил ФАЙЗИЕВ,
Фазлиддин ПОЛВОНОВ,
Фарғона вилояти

БАҒРИКЕНГЛИК

МЕҲР МЎЪЖИЗАСИ

Истиқлол туфайли маҳалланинг мавқеи, қадр-қиммати яна тикланди. Нафақат тикланди, балки қонун асосида унга жуда катта ваколатлар берилди. Шўро даврида бошқа қадриятларимиз қаторида маҳалла тушунчаси ҳам нотўғри талқин қилиниб, ҳаётимиздан сиқиб чиқарилган эди. Натижада меҳр-оқибат, каттанинг ҳурмати, кичикнинг иззати, тарбия, одоб каби миллий тарбиянинг ўзагини ташкил этадиган фазилатлар барҳам топишига оз қолганди.

Яратганга шукроналар бўлсинки, Президентимизнинг бевосита ташаббуси билан халқимизнинг ана шундай теран илдизларига қайта жон бахш этилди. Бундай эзгу ва савоб ишларнинг қадрига етишимиз лозим. Энг муҳими, ҳушёрлик, огоҳликни йўқотмаслигимиз керак.

Маҳаллада ҳамма нарса кафтдек кўриниб туради. Одамлар бир-бирини яхши билади. Тўй-ҳашамларда ҳам, оғир кунларда ҳам ҳамиша бирга бўладилар. Лекин шу билан бирга оилалардаги аҳвол, болалар тарбияси, бегона келиб-кетувчилар назоратимизда бўлиши керак.

Айрим ёшларимизнинг нопок йўлларга кириб қолиши, билиб-билмай ҳар хил алдовларга учиши қандай оғир оқибатларга олиб келганини ўз кўзимиз билан кўрдик. Озгина зийракликни йўқотиб қўйганимиз анчагина қимматга тушди. Маҳалламиздан Фозилов Баҳром деган йигитнинг 2000 йилда нотўғри қилмиши сабаб қамоққа тушиши оиласига ҳам, маҳалламизга ҳам доғ бўлди. Ўз вақтида эътибор бермаганимиз учун биз, маҳалла фаоллари ҳам «аттанг» деб қолдик.

Ўзингизга маълумки, бир товуққа ҳам сув, ҳам дон керак деганларидек, оилада бир одамнинг жиноятга қўл уриб, қамалиши ҳам моддий ва маънавий қийинчиликларни юзага келтиради. Тўғри, унинг оиласидан доимий хабардор бўлиб турдик, ёрдамимизни аямадик. Лекин қонун — қонун-да, унинг олдида ҳамма тенг.

Президентимизнинг ***"Амнистия тўғрисида"****ги Фармонини нафақат маҳкумнинг оиласи, бутун маҳалла аҳли шоду хуррамлик, қувонч билан кутиб олдик. Юртбошимизнинг бу бағрикенглигу инсонийлигини баҳолашга, таърифлашга тил ожиз. Эзгу ишга биз ҳам шерик бўлиб, кафиллик хати бердик. Елкамиздан тоғ ағдарилгандай бўлди.*

Албатта, кечагина қамоқдан қайтган кишининг тинч ҳаётга мослашиб кетиши бироз қийин кечади. Бунинг учун, энг аввало, қўни-қўшни, маҳалла-кўй якдиллик билан қўллаб-қувватлаши, меҳр-оқибат кўрсатиши керак, деб ўйлайман. Нега деганда, меҳр-оқибат, яхшилик тошни ҳам эритади, ҳеч қачон изсиз кетмайди.

Биз ҳам маҳалламиздаги Президентимизнинг ***"Амнистия тўғрисида"****ги Фармони шарофати билан озодликка чиққан Баҳром Фозиловни ана шундай қўллаб-қувватладик. Уни ёлғиз ташлаб қўймадик. Тинч ҳаётга мослашиб кетиши учун қўлимиздан келган ёрдамни аямадик.*

Шукрки, у тўғри йўлга тушиб олди. Маҳалла-куйга аралашиб кетди. Оила ва тинч ҳаётнинг қадр-қимматини тушуниб етди.

Айтмоқчиманки, маҳалла-кўй ҳамжиҳат, ҳамфикр бўлса, ҳар қандай ишнинг уддасидан чиқади. Битта йигитнинг тўғри йўлга тушиб олиши учун кўмаклашиш ҳам катта савоб иш.

М. ЖЎРАЕВ,
маҳалла оқсоқоли

«ЯШАШГА, ЯРАТИШГА РУҲЛАНТИРДИ!..»

Нафс йўлдан оздирган кимса ҳар қандай қабиҳликдан тоймайди. Буни муқаддас динимизни ниқоб қилиб, кўплаб бузғунчиликларга қўл урган, бегуноҳ инсонларнинг умрига зомин бўлган қабиҳ кимсалар мисолида ҳам кўриш мумкин. Бундай бадбин кимсаларининг ёвузлиги бизнинг тинч ҳаётимизни ҳам четлаб ўтгани йўқ. Улар ўзларига динни ниқоб қилиб олиб, не-не йигитларни йўлдан оғдирмади, дейсиз. Уларнинг нопок мақсад-муддаоси юрт осойишталиги, халқ тинчлигига рахна солиш, Ватанни сотиш эди.

Ана шундай алдовлар натижасида навқирон йигитларнинг умри хазон бўлди, ўзга юртларда хор-зор бўлишди. Албатта, Ватанга хиёнат ҳеч қачон кечириб бўлмайдиган гуноҳ ҳисобланади. Ўз юрти, киндик қони тўкилган тупроққа меҳр қўёлмаган киши эса умр бўйи ҳеч кимга ва ҳеч нимага меҳр қўймай ўтади. Ана шундай адашиб, боши берк кўчаларга кириб қолган ёшлар орасида акам Комил Ўроқов ҳам бор эди. У ҳам "раҳнамо"ларининг ёлғон даъватларига учиб, бузғунчи оқимга қўшилиб қолган ва шунинг таъсирида бир қатор нопок ишларга қўл урганди. 2000 йил 31 декабр куни у айби устида ҳисбга олинди. Бу — биз учун жуда оғир бўлди, албатта. Онамнинг кўзларидан ёш аримади, акамнинг турмуш ўртоғи ва икки нафар фарзанди мунғайиб қолди. Энг ёмони, маҳалла-кўй, қўни-қўшниларнинг олдида бошимизни кўтаролмай қолдик. Бу оиламиз шаънига иснод. Бироқ акам хато қилганини тушуниб етди, адашганини чин кўнгилдан тан олиб, эл-юрт олдида халқимиздан, Президентимиздан кечирим сўради. Президентимиз томонидан эълон қилинган Амнистия шарофати билан шу йил бошида акам оиламиз бағрига қайтиб келди. Эгилган бошимиз қувончдан кўкка етди. Онам азбаройи қувонганидан йиғлаб, Президентимиз ҳаққига дуо қилдилар. Чунки бундай бағрикенглик, олижаноблик ҳар қандай тошюракни ҳам эритиб юборади. Эгилган бошни қилич кесмас деганларидек, ўзининг хатосини вақтида англаб, кечирим сўраб эгилган бошларни қилич кесмади... Аксинча, улар кечирилиб, энди шу юртга муносиб фарзанд бўлишларига ишонч билдирилди.

Ҳар гал акам билан суҳбатлашар эканман, унинг ўз қилмишига чин дилдан пушаймонлигига амин бўламан. Ҳозир акам Чиноз туманидаги «Чиноз» ширкат хўжалигида ишчи бўлиб ишлаяпти. Оиласи, фарзандларининг бағри бутун...

Шу ўринда юрагимни тўлқинлантирган бир ҳолни айтмоқчиман: Президентимизнинг бағрикенглиги, олижаноблиги туфайли қанчадан-қанча йўлдан адашган, хато қилган ёшлар тинч ҳаётга, оиласи бағрига қайтаяпти. Бу яхшиликнинг ҳеч шубҳасиз, ҳаётимизга жуда катта таъсир кучи бўлади. Ана шундай олижаноб инсонларнинг яхшилиги ҳар бир кишини яшашга, савоб ва эзгу ишлар қилишга руҳлантиради.

Одил ЎРОҚОВ,
Тошкент вилояти, Чиноз тумани, Олмазор қўрғони

МАЪНАВИЙ ҚАРЗДОРЛИК

Ҳаётда бир марта нотўғри ташланган қадам ёмон оқибатларга олиб келиши ҳеч гап эмас экан. Буни ўзимнинг ҳаётим мисолида ҳам кўрдим. Бундан бир неча йил илгари айрим бебош тенгқурларимга қўшилиб, наркотик моддалар истеъмол қилишга ўрганиб қолдим. Кейинчалик эса ана шу заҳри қотилнинг олди-сотдисига ҳам аралашиб юрдим.

Кўза кунда эмас, кунида синади, деб бежиз айтишмаган экан. 2002 йил ҳуқуқни ҳимоя қилиш идораси ходимлари томонидан жиноят устида қўлга олиниб, уч йилга озодликдан маҳрум этилдим. Бу нафақат ўзим, балки оиламиз шаънига ҳам оғир иснод бўлди. Жазони ўташ даврида ўзимни бундай нопок йўлга кириб, хато қилганимни англаб етдим. Энди жазонинг ўн ойи ўтганда ҳурматли Президентимизнинг "Амнистия тўғрисида"ги Фармони билан озодликка чиқдим. Оилам бағрига қайтганимдан сўнг давлатимиз менга алоҳида эътибор кўрсатди. Каттагина миқдорда моддий ёрдам бериш билан бирга тумандаги меҳнат биржаси орқали ишга ҳам жойлаб қўйишди. Мана, бир неча ойдирки, оилам, фарзандларим бағридаман. Инсон учун бу дунёда оила, фарзандларидан улуғ бахт йўқ экан. Энди илгари йўл қўйган хатоларимни ҳеч қачон такрорламайман. Шу ўринда биздай адашганларни кечириб, тўғри йўл топиб олишга имконият, шароит яратиб бергани учун Президентимиздан умрбод миннатдорман.

Ҳозирда қилаётган ишим, юриш-туришимдан оила аъзоларим, қўни-қўшни, маҳалламиз ҳурсанд. Ҳамиша шундай бўлишга, яхшиларга ёндашиб, ўзимнинг ҳам, ҳамюртларимнинг ҳам ҳеч қачон юзини ерга қаратмасликка ҳаракат қиламан.

Максим ИСКАЛЕЕВ,
Тошкент шаҳри

УМРИМ ФИДО СИЗГА, ОДАМЛАР!

Одамзот боласи бу умрнинг ҳар бир дақиқасини қадрлаб, ҳаётга тийрак кўз билан қараб яшаши керак экан. Нега деганда, ҳаётда ҳушёрликни унутиш оғир оқибатларга олиб келади.

Мен ҳам баъзи бир бадбин ниятли кимсаларнинг алдовига учиб, диний экстремистик ташкилотга қандай кириб қолганимни сезмай қолдим. Бироқ кейинчалик маълум бўлдики, мени ўзларига шерик қилиб олган кимсалар аслида диндан анча йироқ, тили бошқа-ю, дили бошқа, имонсиз бетавфиқлар экан. Кўзим кеч бўлса-да, очилди.

Менга қилган қилмишимга яраша жазо беришди. Жазони ўташ даврида панжара ортида ўтириб, ўзимнинг қилмишларим ҳақида кўп ўйладим, «одам ҳам шунчалик тубан кетадими?», дея юрагим аламга тўлди. Ахир, қанчадан-қанча орзу-умидларим бор эди. Наҳотки, энди барчаси саробга айланиб қоладми? Уйдагиларнинг аҳволи қандай кечяпти? Қариндошуруғ, оилам, маҳалла-кўйнинг олдида номусга қолганимни айтмайсизми...

Ана шуларни ўйлаб, ичимни ит таталагандек бўлар, қилган қилмишимга минг пушаймон ер эдим. Шундай бош-адоғи йўқ хаёлларга ғарқ бўлиб, кўнглимга қил ҳам сиғмай юрган кунларнинг бирида авф этилганимиз ҳақида хабарни эшитиб, қандай аҳволга тушганимизни тасаввур ҳам қилиш қийин...

Бизни Президентимиз, халқимиз унутмаган экан. Ҳали ҳам бизга ўхшаганлардан юртимизнинг умиди бор экан. Бу бағрикенгликни, инсонийликни тил билан таърифлаш қийин. Бир йигитга мурувват шунчалик бўлади-да, қани энди тезроқ озодликка чиқсам-у, ўзимни нималарга қодир эканлигимни бир кўрсатсам, дейман. Ҳамма азобларнинг ичида виждон азобидан оғирроғи йўқ экан.

Оиламга қайтган куним одамларнинг кўзида ўзимга нисбатан самимиятни, меҳр-оқибатни кўриб, юрагим тўлқинланиб кетди. Халқимиз нечоғлик бағрикенг, кечиримли ва мард халқ эканини бошидан азоб ўтказган киши билар экан. Одамлар ҳали менга ўхшаганларни ҳисобдан чиқариб юборишмаган экан. Қувончларим кўзларимдан ёш бўлиб оқди.

Авф этилганимдан кейин кўп нарсага бошқача кўз билан қарайдиган бўлдим. Ҳали ўзимни кўрсатиш учун вақт бор, деган хулосага келдим. Ҳеч қийинчиликсиз ишга кирдим. Насиб қилса, бу меҳр-мурувват, олижанобликка ўзимнинг ҳалол меҳнатим билан жавоб бераман.

Борини ошириб, йўғини яшириб кўрсатадиган, кўнгли тоза кечиримли халқ дунёнинг бошқа ҳеч ерида йўқ. Одамларнинг қадрига етиш, уларнинг меҳрини қозониш-умримнинг мазмунига айланди.

М.БЕКИРОВ,
Янгийўл шаҳри

Dakki

ЭГАСИЗ ҚАРЗ

Бундан етти йил муқаддам Камол Юсупов балиқ етиштиришга ихтисослаштирилган "Камол" хусусий корхонасини ташкил қилаётганида, кунлардан бир кун бошимга бундай машмашаларга тушади, деб сира ўйламаганди. Юртимизда истиқлол шабадалари уфура бошлаган дастлабки кунларда у тадбиркорлик йўлини танлади. Танлаганда ҳам, 10 гектарлик майдонда балиқхона ташкил қилиб, халқимизга етти хазинанинг бири ҳисобланмиш балиқ ва балиқ маҳсулотлари етиштириб беришни кўнгилга тугди. Шу зайлда тирик балиқ етиштиришга ихтисослаштирилган "Камол" хусусий корхонасини ташкил этиш бўйича ҳужжатлар расмийлаштирилди.

Корхонани ишга тушириш мақсадида, 1996 йилнинг 3 июнида хусусий тадбиркорлик ва кичик бизнесни қўллаб-қувватлаш фонди — "Бизнес-фонд"нинг Қорақалпоғистон бошқармаси ва корхона ўртасида 137-2/96-сонли шартнома тузилади. Шартномага кўра, "Бизнес-фонд" бошқармаси корхонага биринчи босқичда 1.020.000 сўм ва иккинчи босқичда 1.25.000 сўм миқдорида кредит ажратиши лозим эди. Шу асосда бошқарма томонидан 1996 йилнинг 27 июнида 480.000 сўм, ўша йилнинг 23 октябрида 540.000 сўм кредит ажратилади. Шундай қилиб, фаолиятни йўналтиришнинг биринчи босқичида режалаштирилган 1.020.000 сўм пул корхона ҳисоб рақамига ўтказилади ва бизнес-режа асосида мақсадли сарф қилинади.

Бир қарашда, иш маромида кетаётгандек эди. Аммо кредитнинг қолган қисмини олиш хусусий жамоа учун ҳар қандай мушкулотдан қийин кечди. Вақт эса ўтиб борарди. Сув ҳавзасини ишга тушириш, унга майда балиқлар келтириш жараёнлари катта маблағ талаб қиларди. Вазиятни тўғри англаган корхона директори Камол Юсупов "Бизнес-фонд" бошқармасига кредитнинг иккинчи қисмини сўраб, бир неча бор сим қоқди. Натижа чиқавермагач, 1997 йилнинг 13 март, 22 апрел, 23 май, 12 сентябрь, 24 октябр кунларида хат орқали мурожаат қилди. Афсуски, бундан ҳам бирон-бир натижа чиқмади. Бундан баттар хуноби ошган Камол Юсупов Тошкентга — Республика "Бизнес-фонд" бошқармаси раиси ва Қорақалпоғистон Республикаси товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси номига хат йўллади. Бироқ бу обрўли ташкилотлардан ҳам бирор-бир аниқ жавоб ололмади.

Хўш, бундай вазиятда нима қилиш керак?

Мутасадди ташкилотларнинг масалага бефарқлиги, қолаверса, ўзининг инсонийлик ҳақ-ҳуқуқларининг поймол этилаётганлиги унга оғир ботди. Натижада у "Бизнес-фонд" бошқармаси ва хусусий корхона ўртасидаги мавжуд шартноманинг 6-қисм 3-бандига мувофиқ, тўланиши лозим бўлган кредитнинг ҳар бир кечиктирилган куни учун 0,5 фоиз миқдоридан жами 1.036.692 сўм устама талаб қилиб, бошқарма номига норозилик хати жўнатди.

Орадан ярим йилча вақт ўтгач, яъни 1998 йилнинг баҳорида, Камол Юсуповга омад сал қиё боққандай бўлди. У силласи қуриб-қурий, ўша йилнинг майида кредитниг қолган қисмини ундиришга эришди. Бироқ вақт ўтган эди: бу пайтда балиқ етиштиришдаги асосий восита — чавоқ (майда балиқлар) бўлмас, яна келгуси йилнинг эрта баҳоригача кутишга тўғри келарди. Кутди. 1999 йилнинг 7 апрелида Хоразм вилоятининг Янгиариқ туманидан 500 килограмм чавоқ сотиб олиб, сув ҳавзасига қўйиб юборди. Лекин буни қарангки, 2000-2001 йилларда қаторасига икки йил давомида Оролбўйи ҳудудида сув танқислиги рўй бериб, умид чашмасига айланган балиқчалар бутунича нобудгарчиликка учради ва «Бизнес-фонд» бошқармасидан олинган кредит ҳамда унинг фоиз миқдорини муддатида қайтариш имкони бўлмади.

Хайрият, "Камол" хусусий корхонаси директори Камол Юсупов 1996 йилда ҳар хил хаёлга бориб, "Бизнес-фонд"дан олаётган кредит маблағини хусусий тадбиркорлик ва кичик бизнесни суғурта йўли билан ҳимоя қилиш "Мадад" агентлигининг Қорақалпоғистон бўлимида 02-19/96/181-рақамли уч томонлама шартнома асосида суғурталаган экан. Сувсизлик билан боғлиқ суғурта ҳолатининг юз бергани ва ўша шартномани эслатиб, "Мадад" агентлигига оғзаки ва ёзма тарзда бир неча бор мурожаат этди. Агентлик шартнома шартларини бажармади. Бу орада "Бизнес-фонд" бошқармаси суғурта агентлиги устидан судга даъво аризаси берди ва шундан сўнггина агентлик "Камол" хусусий корхонасидан қайтарилиш шарти билан бошқарма ҳисобига 1.633.000 сўм миқдорида суғурта пули ўтказди.

Кўриняптики, ҳар иккала томон — "Бизнес-фонд" бошқармаси ҳам, "Мадад" суғурта агентлиги ҳам шартнома шартларини ўз вақтида бажаришмади ва бу ҳол "Камол" хусусий корхонасини мажбурий банкротлик ҳолатига тушишга олиб келди. Энг қизиғи, шунда ҳам мазкур нуфузли ташкилотлар ўзларидан эмас, ойнадан ўпкалашни бошлашди. Яъни "Бизнес-фонд" бошқармаси 2002 йилнинг 11 апрелида Қорақалпоғистон Республикаси Хўжалик судига "Камол" хусусий корхонаси бошқармадан йилига 30 фоиз ҳисобидан 2.200.520 сўм миқдорида кредит олгани, кредит маблағи 2001 йилнинг 21 декабрига қадар қайтарилиши шартлигига қарамасдан, ўз муддатида қайтарилмаганлиги, шунга кўра, хусусий корхона "Бизнес-фонд" бошқармасига кредит ва кредитга ҳисобланган фоиз миқдорини тўлаши зарурлиги хусусида даъво аризаси киритди. Хўжалик суди 2002 йил 6 майда даъво аризасини кўриб чиқди. Суднинг ҳал қилув қарорига кўра, "Камол" хусусий корхонаси кредитга белгиланган фоиз ҳисобидан "Бизнес-фонд" жамғармасига 2.163.620 сўм тўлаши лозим деб топилди. Камол Юсупов судья Ю.Кимга корхонанинг иқтисодий ночор аҳволга тушишига кредитнинг ўз вақтида берилмаганлиги ва сув танқислиги сабаб бўлганини тушунтирмоқчи бўлди, аммо судья мавжуд вазиятни тушунишни истамади.

2002 йилнинг 24 декабрида "Мадад" суғурта агентлиги Хўжалик судига "Камол" хусусий корхонаси учун "Бизнес-фонд" бошқармасига ўтказган 1.638.000 сўмлик суғурта пулини талаб қилиб, "Камол" хусусий корхонаси устидан даъво аризаси киритди ва суд даъвони тўлиқ қаноатлантириш ҳақида қарор қабул қилди.

Бироқ машмашалар бу билан ҳам тугамади. Вақт ғилдираги бетиним айланиб, 2003 йилнинг баҳори бошланди. Аммо табиатнинг келинчак фасли ҳам Камол Юсуповга хушнудлик келтирмади. Йилнинг 27 мартида "Бизнес-фонд" бошқармаси Хўжалик судининг 2002 йил 6 майдаги ҳал қилув қарори ижроси устидан фуқаролик ишлари бўйича Беруний туманлараро судига даъво аризаси йўллади ва Камол Юсуповдан "Бизнес-фонд" бошқармаси ҳисобига 1.986.000 сўм пул ундириб беришни сўради. 2003 йил 23 апрелда чақирилган суд мажлиси даъвогар талабини қаноатлантиришни лозим деб ҳисоблади. Ноҳақлик гирдобига ботган Камол Юсупов Беруний тумани прокурори Комилжон Юсуповга суд қарори устидан шикоят қилишга мажбур бўлди. Прокурорнинг апелляция протестига биноан, 2003 йилнинг 3 июлида фуқаролик ишлари бўйича Қорақалпоғистон Республикаси Олий суди Беруний туманлараро судининг Камол Юсуповдан "Бизнес-фонд" бошқармаси фойдасига 1.986.000 сўм ундириш ҳақидаги ҳал қилув қарорини бекор қилди.

Олий суд қарори билан Камол Юсупов кўз олдида умид чироғи шуълалангандай бўлди. Аммо кредит можароси ҳали тугаганича йўқ. "Бизнес-фонд" бошқармаси ва "Мадад" суғурта агентлиги тадбиркорни кредит фоизи ва суғурта пулларини тўлашга қистаб, икки томонлама исканжага олишмоқда. Камол Юсуповнинг эса рўй бераётган аҳволдан боши қотган. Зеро, унинг "Бизнес-фонд" бошқармасидан ўз ҳисоб рақамига олган кредит миқдори жами 1.814.400 сўмни ташкил қилади. Аммо айни паллада ундан турли важ-карсонлар баҳонасида "Бизнес-фонд" бошқармаси 2.163.620 сўмни, "Мадад" суғурта агентлиги 1.633.00 сўмни талаб қилмоқда. Ажабланарли томони шундаки, суднинг битта қарори ижро қилмай туриб, иккинчиси чиқариляпти. Ҳар иккала ташкилот томонидан шартнома шартлари ўз вақтида уддаланмагани ҳолда, тадбиркордан шартнома мажбуриятларини бажариш талаб этиладётир.

Шуни таъкидлаб ўтиш керакки, "Камол" хусусий корхонаси директори Камол Юсупов гарчи ўзгалар айби ва сувсизлик офати тўфайли банкротлик ҳолатига тушиб қолган бўлса-да, ўз ҳисоб рақамига ўтказилган кредит маблағини тўламасдан қолдирмоқчи эмас. Қарз тўлови бобида, ҳар ҳолда, "Мадад" суғурта агентлигини тушунса бўлади. Бироқ "Бизнес-фонд" бошқармаси раҳбарияти қуюшқондан сал чиқиб кетмаяптимикин? Мана шу фикр-ўй замирида Камол Юсуповга битта савол ҳалиҳануз тинчлик бермаяпти: у кредит пулини кимга тўлаши керак — "Бизнес-фонд" бошқармасигами ёки "Мадад" суғурта агентлигига?

Назаримизда, саволнинг қўйилиш нуқтаи назаридан тадбиркор ҳақ.

Тожимурод ЭШМУРОДОВ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Huquqiy ma`rifat

Жосуслик ҳам жиноят турларининг бири саналади. Дунёнинг ҳар бир давлати жиноят қонунчилигида жосусликка нисбатан жиноий жавобгарлик белгиланган. Хўш, бу борада мамлакатимиз қонунчилигида қандай жазо турлари мавжуд? Қуйида ана шу мавзуда фикр юритамиз.

ЖОСУСЛИК

Унга нисбатан қандай жавобгарлик бор?

Жосуслик учун жиноий жавобгарлик Жиноят Кодексининг 160-моддасида белгиланган бўлиб, унга кўра, жосуслик Ўзбекистон давлатига қарши курашга йўналтирилган ҳаракатлардан биридир. Чет эл разведкалари жосуслик маълумотларини йиғиш учун давлат тузумига қарши ёки таъмагирлик ниятидаги айрим фуқароларни, ўз фуқароларини, шунингдек, фуқаролиги бўлмаган шахсларни ўзларининг вакиллари сифатида ёллаши мумкин. Бундай жиноятни бартараф этиш ёки олдини олишда ҳар бир фуқароларнинг сергак ва ҳушёрлиги муҳим аҳамият касб этади.

Жосуслик ҳаракати турли йўллар орқали содир этилиши мумкин. Айтайлик, ўз хизмат мавқеига кўра махфий маълумотларга эга шахсдан мазкур маълумотларни ўғирлаш, ҳужжатлар ёки буюмлардан фотография йўли билан нусха олиш, махфий маълумотлардан хабардор кишилар билан мулоқотда бўлиш, матбуотдаги маълумотлардан фойдаланиш ва бошқалар орқали етказилиши мумкин.

Бундан ташқари, махфий маълумотларни етказиш турли йўллар билан амалга оширилади. Бунинг учун махсус тайёрланган, шифрланган ёзувлар, махфий ёзувлар ва бошқалардан фойдаланилади. Маълумотлар бевосита чет давлати вакиллари, унинг разведкаси ва воситачиларига етказилиши мумкин. Албатта, бу маълумотлар моҳият-эътибори билан давлат сирини ташкил этади. Чет эл разведкаси топшириғи билан тўпланадиган барча бошқа маълумотлар жосуслик учун бўладиган жавобгарликни истисно этади.

Жосусликнинг зарурий белгиси чет давлатга, чет давлат ташкилотига ёхуд унинг вакилларига уларни қизиқтирадиган маълумотларни етказиш, ўғирлаш ёхуд тўплашдан иборатдир.

Жосуслик жиноятини содир қилаётган айбдор ўзининг чет эл ташкилоти томонидан фойдаланилаётганини пайқамаса ва унинг топшириғи билан ҳаракат қилаётганини англамаган бўлса, у жосуслик учун эмас, балки мансабини суиистеъмол қилиш ёки бошқа жиноят учун жавобгарликка тортилади.

Агар давлат сирларидан иборат бўлган маълумотларни чет давлатга, чет давлат ташкилотига ёки уларнинг вакилларига эҳтиётсизлик билан етказилса, у ҳолда бундай қилмиш фақат давлат сирларини ошкор этиш жиноят таркибини ташкил этади ва Жиноят Кодексининг 162-моддаси билан жавобгарлик масаласи кўрилади.

Жиноят Кодексининг 160-моддаси 2 ва 3-қисмида таъкидлаб ўтилганидек, чет эл разведкаси билан ҳамкорликка жалб этилган шахсни жавобгарликдан озод этиш учун қуйидаги асослар мавжуд бўлиши керак:

— чет эл разведкаси билан ҳамкорлик қилишга жалб этилган шахс, башарти, ўзига юклатилган топшириқни бажариш юзасидан ҳеч қандай ҳаракат содир этмасдан, бу ҳақда ўз ихтиёри билан ҳокимият идораларига хабар берса;

— ўзининг жиноий фаолиятини ихтиёрий равишда тўхтатган ва қилмиши тўғрисида ҳокимият идораларига маълум қилиб, жиноятнинг очилишига фаол ёрдам берган шахс, башарти, давлат учун келиб чиқиши мумкин бўлган оғир оқибатларнинг олди олинган бўлса, жавобгарликдан озод қилинади. Жосуслик жинояти ҳар бир давлатнинг фаолияти асосларига қарши қаратилган жиноятдир.

Хулоса қилиб айтиб ўтадиган бўлсак, жосуслик жинояти энг хавфли жиноятлардан бири ҳисобланиб, унинг орқасидан бутун бир давлатнинг фаолияти издан чиқиши, кўплаб одамларнинг бошига кулфат ёғилиши мумкин. Ушбу жиноятнинг олдини олиш, халқаро ҳамкорликни йўлга қўйиш энг муҳим долзарб муаммолардан биридир. Бундай муаммоларнинг олдини олиш барча юртдошларимизнинг вазифаси ҳисобланади.

Саломат НИЁЗОВА,
ҳуқуқшунос

Saboq

САФАР КЕЛТИРГАН ХАТАР

Бошга тушадиган ташвишга аксарият ҳолда одамнинг ўзи сабабчи бўлади. Ака-ука Абдуазиз ва Жамшид қўшниси Аҳрор билан қўшни мамлакатга пул топиш учун бориб, ўзларига бало орттиришди.

Ўтган йилнинг март ойи эди. Улар сафар баҳона ўзга юртда ишга ёлланишди. Ўзбек миллий таомлари тайёрлаб сотиш билан машғул бўлишди. Ака-ука пулни тежаб-тергайди. Аҳрор эса топганини еб-ичади, кунларни маишатбозлик билан ўтказади. Тўрт ой деганда уларнинг сафари қариб, уйларига қайтишга чоғланишади. Аҳрорнинг уйга етиб келишига пули етмайди. Мусофир юртга бирга боришган, ташлаб келишса, инсофдан бўлмаслигини билиб, Абдуазиз билан Жамшид Аҳрорни ҳам ўзларининг ҳисобидан олиб қайтишади.

Ака-укалар ишлаб топган пулларига машина сотиб олишади. Қуруқ қўл билан қайтган Аҳрор Шодмонов онасига қўшнининг ўғилларида икки миллион сўм пули борлигини айтиб, туҳмат қилади. Онаси Фотима Бердиева ўғлининг гапига ишониб, Аҳрорнинг пулини сўраб, кунора қўшниларникига чиқаверади. Она-она эканда, раҳми келганми ёки қўшничилик деганми ҳартугул Эркатош опа ўғилларининг пулидан 400 минг сўм бериб юборади. Бундан шодланган Аҳрор Каттақўрғон шаҳрида яшовчи, ҳеч қаерда ишламайдиган узоқ қариндоши Шукрулло Жумаевга қўшнидан пул ундиришда кўмак сўрайди.

Улар аввал жиноий режа тузишади. Режага биноан 15 январ куни тушга яқин Аҳрор Шодмонов Жамшидни йўлда тўхтатиб, Каттақўрғон шаҳрига машинаси билан етиб келишни илтимос қилади. Машина Шукрулло Жумаев истиқомат қиладиган уй олдига келгач, Аҳрор бир зумга кириб чиқамиз, дея Жамшидни ичкарига таклиф этади.

Бу пайтда Ш.Жумаев кутилмаган жойдан даромад илинишига кўз тикиб ўтирганди. Улар Жамшиддан машинанинг ҳужжатлари билан калитини тортиб олишади. Сўнгра ўзлари тузган режа бўйича "Мен Жамшид Ҳайитов 2002 йилнинг 25 февралида Людмила Қўчқоровадан 1 миллион 500 минг сўм қарз олганман. Қарзни 2003 йил 20 январда қайтараман", деган мазмунда тилхат ёздириб олишади. Л.Қўчқорова жиноий шерикларга бегона эмас. У Ш.Жумаевнинг хотини.

Тилхат қўлда. Иш хамирдан қил суғургандек осон кўчаётганди. Товламачилар энди дадил бориб Ҳайитовларнинг дарвозасини тақиллатишади. Эшикни очган Эркатош опага тилхатни кўрсатишиб, Шукрулло дағдағага ўтади. Агар пулни беришмаса, кўчириб юборажагини айтади.

Ҳайитовларнинг ўзга юртга бирга бориб келишгани бошларига бало бўлганидан минг бора пушаймон бўлишди. Ниҳоят, улар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идораларга мурожаат қилишга қарор қилишди. Аҳрор Шодмонов жиноий режанинг пучга чиқаётганини сезиб қочиб қолди. Шукрулло Жумаев эса 500 минг сўмни товламачилик йўли билан олаётганда тумшуғидан илинди. Суд ҳукми билан у қилмишига яраша жазо олди.

Хулоса шуки, ноқонуний сафар одамга хатар келтиради. Туҳмат аралашган жойда қўшни-қўшничилик ва дўстликка дарз кетади. Бундан қандай хулоса чиқариш эса ҳар кимнинг ихтиёрига ҳавола.

Расул ДАВРОНОВ,
ҳуқуқшунос

Халқимизда луқмаи ҳалол деган гап бор. Бу балиққа нисбат бериб айтилади. Чунки бу жонивор ҳар доим покиза сувда сузади ва мана шу поклигини сақлайди. Одамлар ўқтин-ўқтин балиқхўрлик баҳонасида ўз халқумларини тозаламоқчи бўладилар. Лекин биз бу ўринда балиқ ва балиқхўрлик ҳақида баҳс юритмоқчи эмасмиз. Балки феъл-атвори наҳанг балиқни эслатувчи, қўлига тушган луқмани ўйлаб ўтирмай паққос жиғилдонига урадиган кимсалар хусусида ҳикоя қилмоқчимиз.

ПЕШОНА ТЕРИ

Марҳамат туманидаги 4-ўрта мактаб директори Анорхон Собирова, мактаб бош ҳисобчиси Марҳабо Маматова ҳамда кассир Рустам Мирзамаҳмудовлар ўзаро жиноий тил бириктириб, мактаб ўқитувчилари учун тарқатишга мўлжалланган 4 миллион 476 минг 366 сўм маблағни гумдон қилишибди. Оз эмас, кўп эмас, салкам тўрт ярим миллион сўм пулни қандай қилиб ўмаришди экан?

Бу савол дастлаб бизни ҳам ўйлантириб қўйди. Ниҳоят, қилни қирқ ёрадиган қонуншуносларнинг синчковлиги натижасида бу жумбоқли саволларга тезда жавоб топилди.

Аслида воқеа бундай бўлган: Анорхон Собирова 1997 йилда 4-мактабга директор этиб тайинланади. У мактабга келгач, ўзича анча ўзгаришлар қилади. Бош ҳисобчиликка Марҳабо Маматова тайинланади. Бу пайтда бошқа юмушлар билан банд бўлган жияни Рустам Мирзамаҳмудовни ҳам ёнига чақиради. "Қўйнидан тўкилса, қўнжига" деганларидек, уни кассир қилиб қўяди.

Хўш, Марҳабо Маматованинг олдинги бош ҳисобчидан қайси фазилатлари ортиқ эди? Шуни айтиш керакки, Марҳабо Маматованинг ҳисобчиликдан ташқари яна битта "ноёб" ҳунари ҳам бор эди. Кўзбойлагичдай оддийгина "1" рақамини хоҳлаганича катта рақамларга айлантира оларди. Айтайлик, ҳеч нарсани англатмайдиган "0" рақами ҳам унинг "қудрати" билан жило топиб, минг, ўн минглик қийматларга айланарди. Бош ҳисобчининг бу "ҳунари" дастлабки кунданоқ директорга ёқиб қолган, шунинг учун ҳам уни қўлдан чиқармасликка ҳаракат қиларди. Орадан олти йил ўтган бўлса-да, мактаб директори бирон марта ҳам бош ҳисобчининг мушугини «пишт» демаган.

Бош ҳисобчи-ку "хислатли" экан, жияни Рустам Мирзамаҳмудовнинг ҳам бошқаларга "ибрат" қилиб кўрсатадиган томони бормиди? Бор эди, албатта. У бировнинг имзосини шунақанги ўхшатиб қўяр эканки, уни ҳатто криминалистлар ҳам аранг ажратиб оларкан. Бу ҳам директор ва бош ҳисобчига жуда қўл келди. Рақамлар ишга тушди, имзолар бирин-кетин ўхшатиб қўйилди. Бу эса уч киши ўртасида мўмай ўлжа - тўрт ярим миллион сўм пулнинг пайдо бўлишига олиб келди.

Гапларимиз қуруқ бўлмаслиги учун мисолларга мурожаат қилайлик.

2001 йилнинг ноябр ойи ғазна ҳисоботида ўқитувчиларга 2001 йил сентябр ойи иккинчи ярми учун иш ҳақи тарқатиш пул тўлов рўйхати бўйича ҳақиқатдан ҳам 254846 сўм пул тарқатиб, сўнг ушбу пул тўлов рўйхатининг жами ўзгартирилади. Ғазна ҳисоботидан ушбу пул ғазна ҳисоботига қўшиб харажатга чиқарилган. 2001 йил сентябрь ойи иш ҳақи ҳисобида бўнак тарқатиб, пул тўлов рўйхати жамлашда 8 минг сўм пулни асоссиз равишда ғазна ҳисоботига қўшиб харажатга чиқарган.

2001 йил сентябр ойида икки ёшгача нафақа пули тарқатиш учун тузилган 15435 сўмлик пул тўлов рўйхатида М.Дадабоева (Абдиева) номига 5145 сўмни ёзиб, унинг имзоси қалбакилаштирилади.

2001 йил декабр ойи ҳисобидан аванс тарқатиш пул тўлов рўйхати бўйича 150 минг сўм тарқатилиб, сўнг ушбу пул тўлов ведемостининг биринчи қаторидаги О.Маражапова номига ёзилган 5 минг сўмни олдига "1" рақамини қўйиб, уни 15 минг сўмга айлантиришади. Шу тариқа "1" рақами иш бошлади. О.Ҳасанбоев, О.Халилов, Л.Нурматова, М.Низомова, Д.Ғафуржонова, М.Исоқова, Р.Тўхтаева, Н.Ёқубова, С.Абдужалиловлар номига ёзилган 5 минг сўм пул "1" рақамининг "хосияти" билан ҳар бири нақд ўн минг сўмдан етаклаб келди. Бу ишни хамирдан қил суғургандек оппа-осон битишида мактаб директори, бош ҳисобчи ва кассирнинг "якдил" қилган ҳаракатлари самара беради.

Ишлари юришгандан юришиб кетади. Энди юқоридаги "ҳунар"лардан ҳам мураккаброғига қўл уришмоқчи бўлишади. Рақам ўйнатадиган, имзони ўринлатадиган бўлгандан кейин директорнинг ошиғи олчи-да!

Энди улар ўқитувчилар номига қалбаки касаллик варақалари ёзишни ҳам "машқ қилиб" кўришади. 2001 йили август ойида мактабнинг география ўқитувчиси Х.Юсупбоева ишдан бўшаб кетган бўлишига қарамай, ўзи йўқнинг кўзи йўқ қабилида иш тутиб, унинг номига касаллик варақаси олиб, унга 106 минг 596 сўм нафақа ҳисобланиб, шу маблағ ғазна ҳисоботига қўшиб ҳаракатга чиқарилган. Шунингдек, пул тўлов ведимостига Ш.Умарова, М.Жўраева, Ф.Мамадалиева, М.Усмонова, С.Ғаниева, М.Сатторова, А.Эрматова ва бошқалар номига катта миқдордаги пул ёзилиб, уларнинг имзолари қалбакилаштирилади. Улар ҳатто шу даражага ҳам бориб етадиларки, гўдак учун олинадиган суюнчи пулини ҳам "назардан" қочирмайдилар. Мактаб ходимларига суюнчи пули тарқатиш учун тузилган 32800 сўмлик пул тўлов рўйхатида М.Жумабоева номига 6860 сўм, М.Рустамова номига 7800 сўм, М.Абдулазизова номига 9070 сўм суюнчи пули ёзиб, уларнинг имзолари қалбакилаштирилади. 2001 йилнинг ноябрь ойидан 2002 йилнинг 20 декабрига қадар ўқитувчиларга берилиши лозим бўлган иш ҳақи ва фарзандлар нафақаси учун ажратилган маблағдан 3 миллион 577 минг 561 сўм маблағ ўзлаштирилган.

Қизиқ савол туғилади: Марҳаматдай дорўғи баланд тумандаги оддий бир мактабда шунчалик қиғир ишлар юз бериб, қанчадан қанча ўқитувчи-ю, ходимларнинг нони туя бўлаётган бир шароитда туман халқ таълими бўлими мудири Х.Суярқулов, бўлимнинг бош ҳисобчиси Ф.Сулаймонов наҳотки бу ишлардан бехабар бўлса?..

Биз мақолага бежиз пешона тери, деб ном қўймадик. Чунки кимнингдир ҳалол пешона терига кўз олайтирган одамнинг икки дунёда ҳам пешонаси оқармайди. Текин таом тешиб чиқади. Тешиб чиқадигина эмас, ўшандай нафс бандасига айланган кишиларнинг юзини шувит, эларо шармандаи шармисор қилади. Шармисорликдан ташқари барчага бирдек муқаддас бўлган қонун олдида жавоб беради.

Учала айбдор қилмишига яраша жазога тортилди.

Сотволди РАЖАБОВ,
журналист
Илҳомжон ЭГАМНАЗАРОВ,
«Инсон ва қонун» мухбири

Qonun va biz

Mitti maslahat

Рукн учун масъул: ҳуқуқшунос Т. ҚОРЁҒДИЕВ

МАЪМУРИЙ ЖАВОБГАРЛИКДАН ОЗОД ҚИЛИШ

Маълумки, "Маъмурий жавобгарлик тўғрисида"ги Кодекснинг 21-моддасида содир этилган маъмурий ҳуқуқбузарлик кам аҳамиятга эга бўлган тақдирда, бу ишни кўриб чиқишга ваколати бўлган идора (мансабдор шахс) ҳуқуқбузарни маъмурий жавобгарликдан озод этиб, уни огоҳлантириш билан кифояланиши мумкин эканлиги белгиланган.

Аммо ҳаётда баъзан судлар томонидан содир қилинган маъмурий ҳуқуқбузарликнинг аҳамияти юқори бўлса ҳам у ёки бу сабаб рўкач қилиниб (масалан, иқтисодий оғир аҳволи, ногиронлиги ва ҳоказолар) ҳуқуқбузар маъмурий жавобгарликдан озод қилиниб, огоҳлантирилмоқда. Албатта, бу ҳолни қонунан тўғри деб бўлмайди. Нега деганда огоҳлантириш фақат кам аҳамиятли ҳуқуқбузарлик учун татбиқ этилиши керак.

"Маъмурий жавобгарлик тўғрисида"ги Кодекснинг 21-моддасида маъмурий ҳуқуқбузарликнинг кам аҳамиятли эканлиги ҳақида фикр юритиш имконини берадиган белгилар рўйхати ёки кўрсатмалар қайд этилган. Булар - катта ижтимоий зарар етказмайдиган ва жамият ҳамда фуқароларга бирон-бир даражада зиён келтиролмайдиган хатти-ҳаракатлардир.

21-модда барча кам аҳамиятли ҳуқуқбузарликлар учун жавобгарликдан озод қилишнинг мажбурий эканлигини билдирмайди, балки фақат ана шундай қарор қабул қилиш ҳуқуқини назарда тутади. Шу сабабли мансабдор шахс ҳуқуқбузарликнинг барча томонларини қараб чиқиши, унинг оқибатларига баҳо бериши, хатти-ҳаракатни содир этиш билан фуқароларга ёки жамиятга бирон-бир даражада катта зарар етказилмаганига ишонч ҳосил қилиши, ҳуқуқбузарлик содир этилган шароитни, ҳуқуқбузарнинг шахсини, жавобгарликни енгиллаштирувчи ва оғирлаштирувчи ҳолатларни татбиқ қилиши лозим. Аниқланган барча маълумотлар ҳуқуқбузарни жавобгарликдан озод қилиш ва унга нисбатан огоҳлантириш билан чекланиш мумкин ёки йўқми, деган саволга жавоб беради...

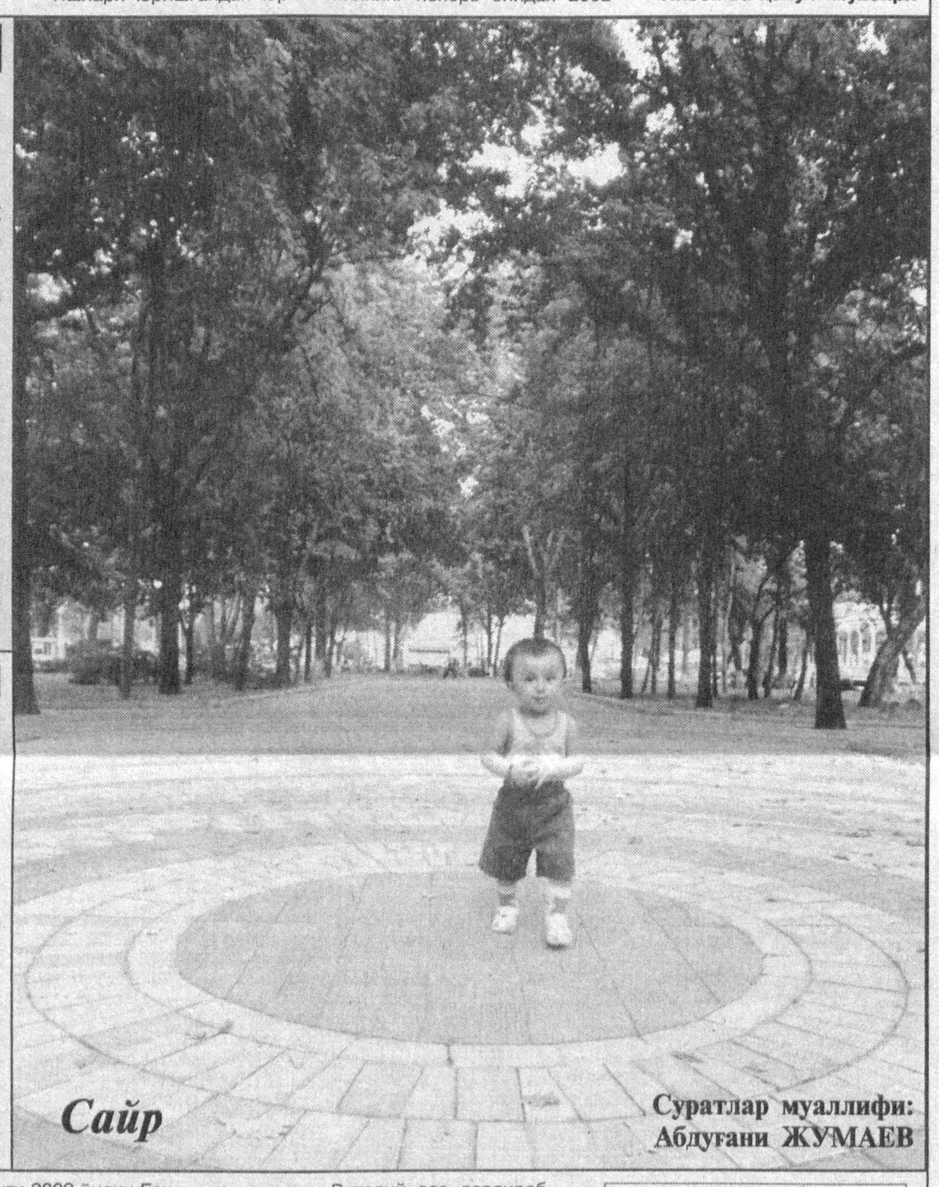

Сайр

Суратлар муаллифи: Абдуғани ЖУМАЕВ

Qilmish-qidirmish

ЮЗШУВУТЛИК

Мамлакатимиз тараққиётида ғаллачилик муҳим аҳамият касб этади. Чунки ғалла мўл-кўлчилик ва фаровонлик кафолатидир. Шу боис истиқлол йилларида мамлакатимизда ғалла мустақиллигига эришилди. Деҳқонларимиз ҳар йили ғалла бўйича юқори ҳосил олишмоқда. Ўтган давр мобайнида ғаллачиликда том маънода янги мактаб яратилди. Бу эса халқимизни мўлкўл ризқ билан таъминламоқда. Бу ҳаммага маълум оддий ҳақиқат. Ана шу ҳақиқатни Нуробод туманидаги "Улус" дон қабул қилиш омборхонаси мудири бўлган Неъмат Исмоилов бошқача тушунди. У халқ мулки ҳисобланган катта миқдордаги дон маҳсулотини ўз манфаатига ишлатиб юборди. У омбордаги 15 миллион 685 минг 238 сўмлик буғдой ва 3 ярим миллион сўмлик арпани талон-тарож этган. Унинг ҳамкасблари "Сазаған" ширкат хўжалиги дон қабул қилиш омборхонаси мудири Давлат Сатторов ва "Жом" ғалла қабул қилиш омборхонаси мудири Алишер Ўринбоев ҳам қалбаки ҳужжатлар асосида кўп миқдордаги ғалла маҳсулотларини сотиб юборган. Улар бу жиноятни хўжалик раҳбарлари, бош ҳисобчилари билан ўзаро тил бириктирган ҳолда амалга оширган. Қиғир ишнинг қийиғи қирқ йилда ҳам чиқади, деганларидек, дон ўғриларининг қилмиши ҳам фош этилди ва улар қонуний жазога тортилишди. Халқимизнинг ризқ-рўзи бўлган ғалла маҳсулотларига кўз олайтирган кимсалар шу тариқа эл олдида юзи шувут бўлиб қолишди.

Маматқул ФОЗИЛОВ,
ҳуқуқшунос

Taqdir tarixi

Robert KENNEDY

ОРОМ ТОПМАГАН РУҲ

***АҚШда Кеннедилар оиласи бошига тушган кетма-кет кўргулик нафақат америкаликларни, балки бутун дунё аҳлининг қалбини ларзага солди. Чунки ўтган 55 йил ичида бу оилага мансуб 10 нафар инсоннинг қисмати фожеали тарзда якун топган. Масалан, оиланинг тўнғич фарзанди Жозеф Кеннеди 1944 йилда 29 ёшида урушда ҳалок бўлади, ўртанчиси, яъни АҚШнинг 35-президенти Жон Кеннеди 1963 йилнинг 22 ноябрида Далласда 43 ёшида ваҳшиёна тарзда отиб ташланади. Уларнинг опаси Кэтлин эса 1948 йилда 28 ёшида авиаҳалокат оқибатида бу ёруғ оламни тарк этади. Мамлакат Адлия вазири ва АҚШ сенатори бўлган Роберт Кеннеди 1968 йил 5 июнда Лос-Анжелос шаҳрида 42 ёшида суиқасд қурбони бўлади. Роберт Кеннединнг ўғли Дэвид гиёҳвандлик моддаларини ҳаддан зиёд кўп истеъмол қилгани сабабли 1984 йилда вафот этади. Унинг укаси Майкл 1997 йил декабрда тоғ чанғисида учаётиб, тўсатдан йиқилиб тушади ва ҳалок бўлади. Бундан 3-4 йил аввал президент Жон Кеннединнг ўғли ва келини авиҳалокат оқибатида оламдан ўтди...*

Қуйидаги тафсилотлар эса АҚШ Адлия вазири ва сенатори лавозимида фаолият олиб борган Роберт Фитсжеральд Кеннединнг фожеали ўлими ҳақида.

Асли келиб чиқиши жанубий Ирландияга бориб тақаладиган Жозеф ва Роуз Кеннедиларнинг ўғли Роберт 1925 йил 20 ноябрда Массаусетс штатининг Бруклин шаҳрида дунёга келган. У ўзига тўқ юқори табақали оилада вояга етиб, ёшлик чоғидан акаси Жон Кеннеди сингари илм олишга интилди. Отаси Жозеф Кеннеди саккиз нафар фарзандига "Эркак киши оила (айниқса, давлат бошлиғи) бўлганидан сўнг ҳамма ишни қилиши керак. Агар у бу борада бирор-бир ножўя иш қилиб қўйса, буни фақат унинг ўзи билсин", дея уқтирар эди. Роберт отасининг бу панду-насиҳатларини диққат билан тинглаб, ўз ҳаётининг мазмунига айлантиради. У ташқи томондан боқибеғам ва лоқайд кўринса-да, ичидан "қайнаб пишган" инсон эди. Роберт сўзларни аниқ, бурро талаффуз қилиб, ўз фикрини доимо тушунарли баён этар, баҳсли мунозараларда ўз фикрида қатъий туриб, сўзини ўтказа оларди. Ана шундай ифратли фазилат соҳиби машҳур Гарвард университети ва Виржиния ҳуқуқ мактабида таҳсил олади. Роберт Кеннеди хотини Этел хоним билан бахтли ҳаёт кечиришади ва 11 нафар фарзанд кўришади. У оиладаги тотувлик ва хотиржамликни бошқа ҳеч нарсага алмаштирмасди. Лос-Анжелосдаги ўша машъум кунда ҳам хотини Этел хоним ёнида бўлиб, у барча воқеаларни ўз кўзи билан кўради ва севимли турмуш ўртоғи унинг қўлида жон беради. Бу мудҳиш воқеанинг тафсилоти қуйидагилардан иборат.

1968 йил июн ойида АҚШ президентлигига демократик партиядан номзод кўрсатиш қизғин паллага киради ва сиёсий кураш Роберт Кеннедининг фойдасига ҳал бўлади. Роберт Кеннеди ваҳшийларча отиб ўлдирилган акасининг ишини давом эттиришга қарор қилиб, ўта қалтис ишга қўл ураётганини жуда яхши билар, шундай бўлса-да, қарорини ўзгартиришни истамасди. Тўғрироғи, у акаси Жон Кеннединнг сирли ўлимига ким бош-қош бўлганини фош этишга киришган эди. Кўп жиҳатдан Жон Кеннедига жуда-жуда ўхшайдиган Роберт ҳам (улар доимо бир-бирини қўллаб-қувватлар эди) у сингари таниқли сиёсатчига айланганди.

Кўпчилик Робертнинг акаси бошлаган ишни давом эттирмоқчи бўлаётганидан хурсанд бўлиб, уни адолатпарвар бўлишга чақиришарди. Лекин Роберт Кеннединнг сиёсий қарашлари ҳаммага ҳам бирдек маъқул келмас эди. Унинг Адлия вазири сифатида (1961-1964) мамлакатда фуқаролар ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича қонунларни мустаҳкамлаш борасида амалга оширган ижобий ишлар айримларга, айниқса, ўнг тараф консерватор ва экстремистларга асло ёқмади. Чунки Адлия вазири мамлакат касаба уюшмаларидаги коррупция ва жиноятчиликка қақшатқич зарба берди. Мамлакатдаги айрим сиёсий гуруҳларга ёқмайдиган бу каби қатъий тадбирлардан сўнг Роберт Кеннединнг кучли ва хавфли душманлари пайдо бўлди.

Роберт Кеннеди мамлакат президентлигига ўз номзодини қўйиш тўғрисидаги қарорни осонлик билан қабул қилган эмас. Далласда акаси ҳаётида рўй берган даҳшатли воқеалар туфайли Кеннедилар оиласи уни бу фикридан қайтариш учун бор имкониятни ишга солишди. Робертга бу режа ўта хавфли ва кўрқинчли эканини тушунтиришга уринишди. Бироқ у акаси сингари ҳеч нарсадан қўрқмайдиган, айтган ишини қиладиган мард ва шижоаткор инсон эди.

"Эркак киши енгил, арзимас қарорлар қабул қилмаслиги керак", дер эди у яқинларига. Роберт президентлик курсиси учун курашга киришишини 1968 йилнинг март ойида (М.Л. Кингнинг ўлимидан 19 кун олдин) расман маълум қилди. Сайловда унга Миннесота штатидан сайланган сенатор Южин Маккарти рақиб бўлди. Ўшанда баъзи газеталарда **«Роберт Кеннеди "Оқ уй" учун бўладиган курашга киришиб, аҳоли қалбидан Жон Кеннеди билан ўлиб кетган умид учқунларини тирилтирди"**, қабилидаги мақолалар чоп этилди. 1968 йил 4 июнга келиб президентлик сайлови компанияси ҳал қилувчи босқичга киради. Шу куни Лос-Анжелос шаҳрида сайлов олди йиғилиши бўлиб, ундан олдин Роберт Кеннеди агар йиғилишда кўпчиликнинг овозини тўплай олмаса, номзодини қайтариб олишини расман эълон қилади. Бироқ 23 та йиғилишда берилган овозлар натижасига кўра, Роберт Кеннеди 46 фоиз, Южин Маккарти эса 42 фоиз овоз олади. Бу ғалабани нишонлаш учун Роберт Кеннединнг кўп сонли тарафдорлари Лос-Анжелос кўчаларида ўйин-кулгуни бошлаб юборишади. Шаҳардаги "Амбассадор" меҳмонхонаси умумхалқ хурсандчилигининг марказига айланади. Сайлов натижалари эълон қилинганидан сўнг бир неча дақиқа ўтгач, Роберт Кеннеди сайловчиларга миннатдорчилик билдириш учун улар тўпланган саройга келиб, минбарга яқинлашади. Бир зумда шовқин-сурон тиниб, одамлар унга юзланади ва у сайловчиларга миннатдорчилик билдириб, ўзининг қисқача нутқини шундай сўзлар билан якунлайди: **"Энди Чикагога, миллий съездга! У ерда биз узил-кесил ғалаба қозонамиз!"**

Мажлислар саройи сайловчилардан бўшагандан сўнг Роберт Кеннеди аста-секин саҳнадан тушиб, қўриқчилари қуршовида саройдан чиқа бошлайди. Саҳна тепасидаги соат миллари тун яримлагани ва янги — 5 июн куни бошланганини кўрсатиб турарди. Роберт Кеннеди ошхонанинг овқат пишириладиган хонаси орқали ўтишни энг хавфсиз йўл сифатида танлади. Президентликка номзод шошмасдан борар, йўл-йўлакай мухбирларнинг саволларига ҳам жавоб берарди. Унга яқинлашмоқчи бўлганларни унинг қўриқчиси, кўпкураш бўйича Рим олимпиадасининг чемпиони Рэрфер Жонсон узоқроққа суриб, Кеннедига йўл очар эди. Бироқ шу пайтда бир чеккада ҳеч нарса билан иши йўққа ўхшаб турган қора сочли, ориқдан келган ёш йигит тўсатдан ёнидан тўппонча чиқариб, Роберт Кеннедига қарата бир неча бор ўқ узди. Дастлаб атрофидагилар нима воқеа рўй бераётганини билмай қолишди. Роберт Кеннеди ерга йиқилгандан кейингина қўриқчилар қотилни ушлашга муваффақ бўлишди. Буни кўриб турган халқ қотилга ташланади ва қўриқчилар катта қийинчилик билан қотилни кўчага олиб чиқиб, полициячилар қўлига топширишди. Бу пайтда боши ва томоғидан яраланган Роберт Кеннединнг аҳволи оғир эди. Қўриқчилар уни зудлик билан шаҳар марказий касалхонасига олиб боришди. Бироқ жароҳати оғир бўлгани сабабли шифокорлар унинг ҳаётини сақлаб қолишнинг иложини топишолмади.

Бу орада қотилни полиция маҳкамасига олиб келиб, сўроққа тутишди. У полициячилар саволларига жавоб беришдан қатъиян бош тортди. Шундан сўнг унинг бармоқ изларини олиб, кимлигини аниқлаш учун Вашингтондаги текшириш марказига жўнатишди. У ердан олинган маълумотлар асосида қотилнинг 24 ёшли иорданиялик муҳожир Сирхан Бишора Сирхан Абу Кхатар деган кимса экани маълум бўлди. АҚШда 1957 йилдан буён истиқомат қилиб келган бу кимса тергов мобайнида Роберт Кеннедидан ўч олганини айтди. Унинг билдиришича, бу воқеадан бир оз олдин Исроил қўшинлари унинг она шаҳри бўлган Қуддуснинг Эски шаҳар қисмини босиб олиб, унинг яқинларига кўп азоб берган экан. Бу иш Роберт Кеннединнг хайриҳоҳлигида амалга оширилди, деб ҳисоблаган қотил ундан шу тарзда аёвсиз ўч олибди. Аслида эса бу гап қуруқ сафсата эди. Чунки Исроилнинг Қуддусни босиб олишида Роберт Кеннединнг алоқаси йўқ. Роберт Кеннедига нисбатан уюштирилган ушбу суиқасд билан дастлаб Лос-Анжелос полицияси шуғулланади, бироқ суриштирувни олиб бораётган ходимлар тезда алмаштирилади.

Хулоса ўрнида айтсак, бу йил Роберт Кеннедига нисбатан қотиллик содир этилганига 35 йил тўлди. Ана шу давр мобайнида ака-ука Кеннедиларнинг сирли ўлимига доир юзлаб тахмин-у фаразлар билдирилди, янги далиллар топилди. Аммо уларнинг ҳеч бири масалага ойдинлик киритмади. Бошқача айтганда, "Арлингтон" миллий қабристонида дафн этилган ака-ука Кеннедиларнинг руҳи ҳамон ором топгани йўқ.

Мирза ТУРСУНОВ,
Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист

Jinoyat va jazo

ГУЛЧИДАН ЧИҚҚАН ҚОТИЛ

... Разолат ботқоғига ботиб бораётган кимса ҳали вояга етмаган, оқ-қорани таниб улгурмаган норасида бир ўсмирни ҳам йўлдан урди. Ўсмирнинг илк "сабоғи" бегуноҳ бир кишини бевақт ёстиғини қуритишдан бошланди...

Байрам, айниқса, янги йил арафасида барча одамлар эзгу ниятлар билан яшайди. Кимдир ўтган кунларига шукрона айтиб, янги йилда амалга ошириши лозим бўлган орзуниятларини режалаштиради. Кимдир ота-онаси, оиласини қандай совға билан хушнуд этишни ўйлайди. Айниқса, байрамга бир-икки кун қолганда, бундай завқли безовталик янада ортади.

Баҳромнинг фикру ёди шу кунларда мутлақо бошқа бир ўй билан банд эди. Аниқроқ айтганда, у ўзининг ғаразли ниятини амалга ошириш учун зимдан тайёргарлик кўрарди. Ўша кунлари у шаҳардаги дўконларда изғиб, турли хил матолар харид қилган бўлса-да, бироқ буларни онаси, синглиси ёки гулдай турмуш ўртоғига совға қилмаган эди. Балки у кимнидир қон-қақшатиш ниятида икки хил ниқоб тикиш учун бу матоларни сотиб олган эди.

Никобларнинг биттаси шапалоқдай келарди. Чунки у илк марта овга чиқадиган "шогирд"и Виталийга мўлжалланган эди.

Қисқаси, ҳаммаси тахт бўлгач, қоп-қоронғи хонада сирли бир тарзда маросим "сарпо"ларини кийиб кўриш бўлиб ўтди. Виталий сап-сариқ ниқобда кинолардаги жангариларга ўхшаб қолганди.

Бундан ғоят шодланган Виталий "устози"га гангстер бўлиш орзусида эканини айтди.

Баҳром ҳам уни гангстер қилиб тарбиялашга ваъда берди. Шундан сўнг иккаласи бир шиша арақни ўртага қўйиб, режалаштирган ишларининг муваффақияти учун маишат қилишди.

Кейинги кун кечаси улар ярим тунда пойтахтнинг Холмуҳамедов номидаги кўчасининг 4-а уйида яшовчи Неъмат Ҳикматовнинг хонадонига юзларига махсус тикилган ниқоб кийиб, пичоқ билан қуролланган ҳолда бостириб киришди. Бироқ уй эгаси уйғониб қолгани сабабли жиноятчиларнинг қабиҳ нияти амалга ошмади. Шундан сўнг Баҳром пишиқ-пухта режасиз бирор нарсага эришиб бўлмаслигини англаб етди ва навбатдаги жиноий ишга пухта тайёргарлик кўриш учун қароргоҳ топиш тараддудига тушди. Кунларнинг бирида Юнусобод тумани, 7-мавзеида яшайдиган эски таниши Таняни эслаб қолди...

Тошкент туманида яшовчи Баҳром Муҳаммедов уйида дастлаб гул етиштириб, сотишга аҳд қилди ва бу ишнинг ортидан анча-мунча пул ҳам топди. Лекин ҳалол меҳнатга ўрганмаган, мактабни амал-тақал битириб, бебошлик кўчасига кириб кетган йигитга бу иш ҳам ёқмади. Кайф-сафога берилган йигит тез орада Равшан, Нодир, Санжар исмли танишларидан 2,5 миллион сўм қарздор бўлиб қолди. Гулчиликдан омади юришмаган Баҳром энди қассобчиликка ўзини урди. Лекин "ҳар ерни қилма орзу, ҳар жойда бор тош-тарозу" деганларидек, бу ишни ҳам эплай олмади.

Кўча-кўйда дайдиб юрган кунларининг бирида оғайниси Олим уни уйига олиб келиб, хотини Таня билан таништирди. Орадан кўп ўтмай Олим вафот этди ва Баҳром энди суюқоёқ аёлларни тап тортмай Таняннинг уйига бошлаб келадиган бўлди. Бу ер ҳар хил қаланғи-қасанғиларнинг маишатхонасига айланди.

Баҳром Таняни эслади-ю, унинг уйини қароргоҳ қилишни ўйлади. Шундан сўнг Виталийни Таняникига бошлаб бориб, уни Таня билан таништириб қўйди. Ёш "жазман" зерикиб юрган Таняга ҳам маъқул тушди. Шундай қилиб, янги 2002 йилни Баҳром ва Виталий Таняникида кутиб олишди. Орадан икки ҳафтача вақт ўтгач Баҳром Абдуғани исмли устага таъмирлаб сотиш учун автомашина топиб беришга ваъда берди. Улар гапни бир жойга қўйишгач, Баҳром Виталий билан "Жигули" русумли автомашина топиш режасини туза бошлашди.

Узоқ тортишувдан сўнг йўловчи автомашинани олиб қочишга келишишди. Сценарийга мувофиқ Баҳром ҳайдовчининг бўйнига арқон ташлайдиган, Виталий Грачев эса унинг бўйнига пичоқ тирайдиган бўлди.

Ниҳоят, қишнинг изғиринли кечаларидан бирида ёвуз ниятларини амалга ошириш учун икки ҳамтовоқ кўчага чиқишди.

Улар Юнусобод туманидаги кўчаларнинг бирида ўзларига мос йўловчи машинани кута бошлашди.

Ниҳоят, улар "ВАЗ 21099" русумли, давлат рақами «10 Z 6922» бўлган машинани тўхтатишиб, ҳайдовчига ўзларини Ҳасанбой қишлоғига олиб бориб қўйишни сўрашди.

Кира ҳақини келишишгач, машина ўрнидан қўзғалди.

Баҳром Танядан сўраб олган арқон ва пичоқни қўйнига яширган кўйи зим-зиё тунга тикилиб, йўл-йўлакай ҳайдовчини гапга солди. Сухбат мобайнида ҳайдовчининг исми-шарифи Сергей Коровяковский эканини билиб олди.

Шу тариқа машина Тошкент туманининг Абдураҳмонов номидаги жамоа хўжалиги ҳудудига етиб келди. Атрофда ҳеч ким йўқлигини кўрган Баҳром ҳайдовчига ҳожат чиқармоқчи эканини айтиб, машинани тўхтатишни илтимос қилди.

Ҳеч нарсадан хабари йўқ Сергей Коровяковский машинани йўл четига тўхтатган маҳал орқа ўриндиқда ўтирган Баҳром унинг томоғига пичоқ тиради. Виталий эса довдираб қолган ҳайдовчининг қўлларини бир зумда арқон билан боғлаб ташлади. Ҳайдовчи босқинчиларга ҳеч қандай қаршилик кўрсатолмади. Босқинчилар унинг оёқларини ҳам арқон билан боғлаб, ўзини машина юкхонасига солишди-да, Юнусобод туманидаги "Қизил деҳқон" маҳалласида яшайдиган автомашиналарни таъмирловчи уста Абдуғанининг уйига келишди. Бироқ Абдуғани уйида йўқлиги боис яна ортга қайтишди. Кўзи қонга тўлган Баҳром автомашинани шаҳар ташқарисидаги кимсасиз жойга тўхтатиб, шу ерда ёвуз ниятини амалга оширишга қарор қилди.

У Виталийга юкхонадан Сергейни ташқарига чиқаришга буюрди.

У ётган жойида базўр типирчилаб, жон талвасасида босқинчилардан унсиз шафқат сўрай бошлади. Бироқ бу пайтда Баҳром инсонийлик қиёфасини тамоман йўқотган эди. У маҳкумнинг қалин ва ўсиқ сочларини маҳкам чангаллаб ушлади-да, бўғзига пичоқ тортди. Оёқ остидаги оппоқ қор бир бегуноҳ банданинг қип-қизил қонига бўялди...

Қотил Сергейнинг жасадини бир четга суриб, ўзининг кийим-бошини тартибга келтиргач, ҳеч нарса бўлмагандай яна автомашинани Абдуғанининг уйига ҳайдаб борди. Абдуғани автомашинанинг у ёқ-бу ёғини кўздан кечириб, ўзига эски автоулов зарурлигини ва бу машина унга тўғри келмаслигини айтди.

Ҳафсаласи пир бўлган жиноятчилар автомашинани Юнусобод туманидаги 14-даҳада қолдириб, яна Таняннинг уйига боришди ва маишатбозликни давом эттиришди.

Эртасига Баҳром Россияга қочиб кетиш учун ҳозирлик кўра бошлади. Виталий эса бекорчиликдан ўғирланган автомашинада шаҳар айланмоқчи бўлди. Бироқ бошқаришни уддалай олмай машинани "Тико" русумли автоуловга уриб олди. Бу эса содир этилган оғир жиноятнинг тезда фош этишга сабаб бўлди.

Шундан сўнг жиноятчилар қўлга олиниб, уларга Жиноят Кодексининг бир нечта моддалари бўйича айблов эълон қилинди. Ҳозирги пайтда уларга тааллуқли иш судда кўриб чиқилмоқда. Тез орада жиноятчилар ўз қилмишларига яраша жазо олиши шубҳасиз. Лекин масаланинг бошқа жиҳати кишини ўйга толдириб қўяди. Гап шундаки, бир инсоннинг ҳаётига шафқатсизларча зомин бўлган кимсаларнинг бири эндигина 20 ёшдан ошган, иккинчиси 18 ёшга ҳам тўлмаган йигитчалардир.

Шу ўринда бир мулоҳаза туғилади: қотилликка қўл урган Баҳромнинг отаси Баҳодир ака ва онаси Мукаррам опа наҳотки ўз фарзандларининг тубанликка қадам қўйганини сезмаган бўлса? Қолаверса, милиция ходими бўлган укаси Адҳам нега акасининг нима иш билан машғул бўлгани билан қизиқмаган? Маҳалла-кўй, қўни-қўшнилар-ми?

Демоқчимизки, атрофдагилар бепарво бўлишмаганда мудҳиш қотиллик содир этилмаган, бир бегуноҳ инсон ҳаётдан эрта кўз юммаган бўлармиди?

Бахром ПИРМУҲАМЕДОВ,
ҳуқуқшунос
Рустам ХУДОЙКУЛ,
"Инсон ва қонун" мухбири

Самарқанд вилояти адлия бошқармаси ҳузуридаги нотариат бўйича Малака комиссиясининг 2003 йил 30 август қарори билан фуқаро Сайимов Абдували номига берилган SA 000066 серияли, 66 рақами билан давлат реестрида қайд этилган нотариал фаолият билан шуғулланиш ҳуқуқини берувчи лицензия БЕКОР ҚИЛИНДИ.

ИНСОН ва ҚОНУН
МУАССИС: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИ
1996 йилнинг январидан нашр этилади
1998 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасида 00141-рақам билан рўйхатга олинган
Бош муҳаррир: Шодиқул ҲАМРОЕВ
ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Ихтиёр АБДУЛЛАЕВ, Бўритош МУСТАФОЕВ, Пўлат САМАТОВ, Хуршид СОДИҚОВ, Эркин ҚУДРАТОВ, Сайфиддин РАҲИМОВ, Ғафур АБДУМАЖИДОВ, Ходи НОРБОЙ, Нормейли НОРПЎЛАТОВ
Таҳририятга юборилган қўлёзмалар эгаларига қайтарилмайди ва уларга ёзма жавоб берилмайди. Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқ қилиши мумкин.
Факт ва далиллар тўғрилиги учун масъулият муаллифлар зиммасидадир.
Саҳифаловчи-дизайнер: Жаъфар ЖАББОРОВ
Навбатчи: Бобомурод РАЙИМОВ
Индекс: 646882
«ИНСОН ВА ҚОНУН» газетаси таҳририяти компьютер базасида терилди ва саҳифаланди. А-2 бичимда, 2 босма табоқ ҳажмда, офсет усулида «Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Корхона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси 41-уй. Буюртма Г-719. Тиражи — 10.000. Босишга топшириш вақти — 21.00 Топширилди — 22.30
МАНЗИЛИМИЗ: 700047, Тошкент ш. Сайилгоҳ кўчаси-5. Тел: 133-70-65, 133-84-50